

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA SLOVANSKÝCH JAZYKŮ A LITERATUR

ODDĚLENÍ ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

Bakalářská práce

Zdeněk Šeřík jako básník Českomoravské vrchoviny

(k problémům českého regionalismu)

Vedoucí práce: prof. PhDr. Miloš Zelenka, DrSc.

Vypracovala: Adéla Doležalová

České Budějovice 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne .....

.....

Adéla Doležalová

Poděkování

Děkuji prof. PhDr. Miloši Zelenkovi, DrSc. za odborné vedení bakalářské práce, ochotu, cenné podněty a doporučení. Rovněž děkuji pracovníkům Literárního archivu Památníku národního písemnictví ve Starých Hradech. Neméně bych ráda poděkovala pamětníkům, kteří byli ochotni poskytnout mi své výpovědi.

Anotace

Bakalářská práce *Zdeněk Šeřík jako básník Českomoravské vrchoviny (k problémům českého regionalismu)* se bude zabývat touto osobností a jeho dílem. Práce bude rozdělena do dvou hlavních částí, první teoretická, která vymezí regionální literaturu, pojem region a regionální osobnost. Druhá část bude praktická, zaměří se na zkoumání a následnou analýzu získaných informací, a to především na výpovědi rodáků a pamětníků. Budou zde zařazeny i ukázky textů, pokusy o stručnou interpretaci a případné uvedení dobových interpretací. Cílem práce je podat ucelenou informaci o básníku a zařadit jeho dílo na základě interpretace a historického výzkumu do dobového společenského kontextu.

Abstract

The thesis *Zdeněk Šeřík, the poet of the Czech-Moravian Highlands (on the problem of Czech Regionalism)* will be dealing with the personality and his works. The thesis will be divided into two main parts. The first part will be rather theoretical and it will define the terms of regional literature, region and regional personality. The second part will be practical and it will study and subsequently analyse the obtained information, namely the statements of the natives and witnesses. The thesis involved even the samples of texts, experiments in brief interpretation and contemporary interpretation.

Obsah

Úvod.....	6
I. Teoretická část.....	8
1. Problematika regionalismu	8
1.1 Region.....	9
1.2 Regionální literatura	10
1.3 Typy dokumentů regionální literatury.....	12
1.4 Regionální osobnost	13
2. Zdeněk Šeřík.....	14
2.1 Životopis.....	14
2.2 Zdeněk Šeřík jako debutant	17
2.3 Provolání československých výborů uměleckých svazů.....	18
2.4 Nakladatelství Československý spisovatel.....	20
2.5 Přátelství s Ivanem Skálou	21
2.6 Korespondence s dalšími známými osobnostmi.....	27
II. Literárněhistorická část	29
3. Dílo	29
3.1 Účast v periodikách – komentovaný přehled díla	29
3.2 K vývoji a poetologickým proměnám Šeříkovy poezie – pokus o interpretaci.....	37
4. Šeřík v zrcadle soudobé literární kritiky.....	48
5. Výpovědi pamětníků.....	55
Závěr	57
Zdroje.....	59
Přílohy.....	62

Úvod

Českomoravská vrchovina se může chlubit velmi krásnou krajinou, ale mnohdy i drsnou a nehostinnou přírodou, hlavně ta činí kraj zajímavým. Možná proto se zde rodí hodně spisovatelů a básníků, kteří krajinu obdivují a opěvují. Byla i domovem spisovatele a básníka Zdeňka Šeříka, vl. jménem Františka Novotného, kterým se práce zabývá. Narodil se r. 1919 v Popelíně. Je to malá obec vzdálená asi 8 kilometrů od města Počátky, kde se narodil známější spisovatel Otokar Březina.

Zdeněk Šeřík je znám spíše svou odbornou literární činností než básnickou. V básnických sbírkách se objevují lyrické popisy krajiny Vysočiny, napadají ho zajímavé metafory pro různé činnosti spjaté s tímto krajem. Někdy jsou to i činnosti velmi specifické. Například známé perleťářství má na Vysočině velmi starou tradici. Proslavilo se jím asi pět kilometrů vzdálené město Žirovnice. Vše je více rozebíráno v literárněhistorické části práce. Kromě popisů krajiny, dějů a činností se v Šeříkově díle objevuje silné citové sepětí k tomuto kraji, a to především k rodné obci Popelín. Silné citové pouto je přítomné ve všech jeho sbírkách. Pro úplnost je ještě důležité dodat, že Zdeněk Šeřík nebyl pouze básníkem Českomoravské vrchoviny, se kterou je nejvíce spojován. Psal básně i o dalších městech jižních Čech. Ve sbírkách nalezneme básně opěvující jihočeská města a městečka, například České Budějovice, Jindřichův Hradec nebo Kardašovu Řečici. V některých sbírkách se také objevují motivy, z nichž je patrné Šeříkovo levicové smýšlení. To ovšem neodmyslitelně koresponduje s dobou.

Cílem této bakalářské práce je zaměřit se na osobu Zdeňka Šeříka, jako spisovatele a převážně básníka. Je nutné poznat a rozebrat jeho dílo. Zaměřit se na časté motivy a prvky v jeho básních, zkoumat, jak na jeho tvůrčí práci působilo prostředí Českomoravské vrchoviny, vliv známých osobností a snažit se podat o básníku i jeho díle ucelenou vědeckou informaci. Součástí jsou také vzpomínky a paměti místních občanů vztahující se k tomuto spisovateli. Dané téma jsem si zvolila zejména z důvodu, že odtud pocházím, tudíž je mi prostředí důvěrně blízké. Považuji také za důležité, aby se zvýšilo povědomí o skoro zapomenutém regionálním básníkově v tomto kraji. Doufám, že by práce mohla být inspirující pro místní obyvatele.

Je třeba zdůraznit, že se v celé práci zabývám specifickým druhem literatury, a to literaturou regionální. Proto jsou pro celou práci velmi důležitá teoretická vymezení pojmů, jako je „region“, „regionální osobnost“ a „regionální literatura“.

Prozkoumání těchto pojmů je nutné z důvodu lepší orientace v regionální problematice.
Také se tím přispěje k ucelenosti a srozumitelnosti práce.

I. Teoretická část

1. Problematika regionalismu

Podrobnějším zkoumáním problematiky regionalismu lze zjistit, že je poměrně složité najít odborníky, kteří se jí zabývají. Také tyto pojmy, jako je region, regionální literatura a regionální osobnost, nejsou odborníky definovány zcela jednotně. Proto je potřeba porovnat různé výklady pojmů, pro zjištění, jak na ně nahlízejí jednotliví odborníci zabývající se regionalismem a tedy, zda lze na ně nahlížet z různých perspektiv. Tento druh literatury je spjat zejména s místními knihovnami.

Podle mého názoru tyto pojmy nejpříhodněji a uceleně vymezuje Jiřina Bínová, ta se zabývá regionální literaturou v knihovnách Středočeského kraje. Podle Jiřiny Bínové je shromažďování regionální literatury velmi důležité, jelikož zájem o regionální problematiku vyplývá z toho, že lidé vůbec mají potřebu poznávání nejrůznějších lokalit, ať již z důvodů badatelských, vědeckých nebo z pouhého zájmu. V centru pozornosti jsou regiony jako určitý celek, u kterého můžeme obdivovat přírodu, historii, politický, hospodářský, kulturní život a vývoj.

Zájem lidstva o tyto jednotlivé věci je určitě velmi důležitý, neboť v nich nacházíme zachycené kulturně historické a společenské hodnoty a je třeba, aby si tyto hodnoty lidé uvědomovali. Dle mého mínění v tom spočívá i význam regionální literatury.

Z významných osobností se k problematice regionalismu kriticky vymezoval František Xaver Šalda. Kritiky a názory byly spíše negativní. Regionalismu vytýkal zastaralost, šablonovitost a často se vyskytující klišé. Co bylo v českém prostředí považováno za krajové a autonomní, pozbývalo často na hodnotě, a to díky absenci vynalézavosti a novátorství. Šalda zdůrazňuje, že by se regionální básnictví nemělo opírat o konvence. Jen takováto krajová poezie může být podle něj oceněna i ve světě.¹

---

¹ Zpracováno podle ŠALDA, *Šaldův zápisník*. Svazek 4. 1931 – 1932, s. 22 – 23

1.1 Region

Tento pojem definují nejen historici. Je také předmětem teoretických studií geografů a etnografů. Region můžeme zkoumat z více hledisek: geografického, historického, etnografického a v každém z těchto případů bude rozsah pojmu region jiný. Do problematiky také vstupují knihovníci a bibliografové a z pracovních důvodů se jej snaží teoreticky vymezit. Objevují se takovéto definice:

„Region je vymezený územní celek, vnitřně propojený různými politickými, hospodářskými, společenskými a kulturními vztahy, na jejichž formování mají podíl přírodní podmínky a konkrétní historický vývoj.“²

„Rozlišujeme regiony přirozené, tj. historické, které vznikaly dlouhodobým osobitým vývojem a regiony administrativní vzniklé uměle při správním rozdělení státního území.“³

Bínová také říká, že při sběru materiálu historického charakteru, čímž tento sběr materiálu nepochybně je, je nutné vycházet z historického přirozeného regionu.

Popisem regionu z jeho geografického hlediska se zabývá Jiří Anděl. Rozlišuje regiony, které jsou založené na vnitřní podobnosti a rozdílnosti od okolí. Znakem může být třeba výskyt určitého typu krajiny či určité rostliny. Druhým typem regionů, které vymezuje a které mají pro tuto práci větší význam, jsou regiony kulturní. Kritérii může být např.: náboženské vyznání, jazyk, specifický typ architektury, umění nebo tradiční řemesla.⁴

Tato práce se zabývá především duchovním rozvojem regionu. Zaměřuje se na region hlavně po stránce nemateriální. Věnuje se sociálním a kulturním potenciálům regionu a obce. Tato stránka bývá většinou opomíjena, protože se často podporuje pouze oblast materiální, třeba výstavba, ke které se pojí ekonomická stránka rozvoje.⁵Duchovní stránka je z mého pohledu pro region nebo obec velmi důležitá, neboť jestliže si člověk stále připomíná místní tradice a po generacích je předává, buduje tím důležité životní hodnoty a citový vztah k místu. Bez něj by jistě byla zanedbávána i stránka materiální.

---

² Zpracováno podle BÍNOVÁ, J. *Regionální literatura ve veřejných knihovnách Středočeského kraje*. 1989, s. 2

³ Tamtéž

⁴ ANDĚL, J. *Sociografická regionalizace*, 1996, s. 5 - 7

⁵ HUDEČKOVÁ, Helena aj. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. 2005, s. 163 – 164

1.2 Regionální literatura

Termín je odborným názvem pro různé typy materiálů, nejen písemných. Nejvíce se asi setkáváme s materiály písemnými a obrazovými, patří sem ovšem i zvukové nebo audiovizuální. Nejdůležitějším kritériem je spojení s regionem. Buď jsou materiály na území regionu publikovány, nebo mají třeba k regionu určitý vztah. Tato hlediska vztahu mohou být obsahová, územní nebo autorská.

Z hlediska vztahů obsahových tvoří regionální literaturu díla pojednávající o regionu věnující se mu celým rozsahem, to mohou být třeba monografie. Dále to mohou být díla, která se věnují regionu jen částečně, třeba hesla v encyklopediích nebo studie ve sbornících. Hledisko územní označuje takovou literaturu, která je vydaná na území regionu, přičemž její obsah není podstatný. Tato produkce mimo jiné odráží míru kulturní úrovně regionu. Z autorského hlediska regionální literaturu tvoří díla těch místních umělců, kteří jsou spjatí s regionem svojí činností nebo původem. Mohli se v daném regionu narodit, prožít dětství nebo zde strávit určitou část života. Toto hledisko je vzhledem k této práci nejdůležitější, neboť básník se v daném regionu narodil, prožil dětství a celý život se do něj vracel a čerpal z něj náměty pro svoji tvorbu.⁶

Milan Blahynka tvrdí, že regionální literatura je mnohdy jen jakousi přípravkou spisovatele ke vstupu do literatury celonárodní, protože je to právě v regionech, kde se osobnosti rodí, začínají psát, soutěží a začínají publikovat. Pro větší ocenění kteréhokoli spisovatele je tedy důležité, aby se dostal do literatury celonárodní a tím se zvýšilo celkové povědomí o něm.⁷

K metodologii studia regionální literatury se vyjadřují i Alexej Mikulášek a Miloš Zelenka. Tvrdí, že pojem regionální literatury má své oprávnění. Zpočátku jej můžeme najít v literatuře, odtud pak proniká do literární vědy. Píší o regionální literatuře v novodobém slova smyslu a říkají, že o ní můžeme hovořit až v souvislosti moderní buržoazní národní společnosti. S kulturním životem totiž sice dochází ke scelování ekonomického a kulturního života, ale zároveň se vytváří povědomí o stávajících rozdílech ve společenské a literární praxi. K formování regionalismu podle nich přispělo koncem 19. století rozšíření pozitivismu, díky jeho výzkumu biografických a bibliografických údajů.

---

⁶ BÍNOVÁ, J. *Regionální literatura ve veřejných knihovnách Středočeského kraje*. 1989, s. 3

⁷ LINHARTOVÁ, V. *Regionální prvky v literárním textu z didaktického hlediska*. 1988, s. 11

Vymezují šest aspektů, z nichž byl vyvozován pojem regionální literatura. Aspekt původu a dětství by znamenal tu regionální literaturu, která by tvořila díla těch básníků, kteří se v regionu narodili a kteří byli tímto regionem v dětství ovlivněni. Zážitky z dětství by totiž mohly být klíčové pro utváření básnickovy duše. V aspektu biografickém je regionální literatura chápána jako literatura těch autorů, kteří v daném kraji žili a tvořili a u kterých je prokazatelný subjektivní vztah k tomuto regionu. Zjišťuje se také, zda je nějaká souvislost mezi autorem a krajinným typem i mezi dílem a krajem. Aspektem geograficko-tematickým se nemyslí literatura vznikající v určitém regionu, nýbrž literatura, jejíž obsah pojednává o daném regionu. Z hlediska aspektu funkčního je především důležité, jakému regionu dílo slouží. Není důležité, jaký region dílo zobrazuje. Z hlediska hodnotového aspektu se za regionální považuje literatura „místní“ hodnoty. Ta stojí v opozici proti hodnotám celospolečenským. Když třeba autor nedosahuje určité úrovně celonárodní, automaticky se považuje za regionálního. Čtenářský aspekt znamená takový aspekt, kdy čtenáři určitého regionu považují spisovatele za „svého“ bez ohledu na jeho uměleckou a ideovou hodnotu, například se zjišťuje, zda je vnímání a chápání díla nějak regionálně podmíněné. V praxi je to když se autor výlučně obrací k regionálně vymezenému publiku a považuje jeho obyvatele za virtuální čtenáře.⁸

Z hlediska těchto šesti aspektů je pro tuto práci důležitý především aspekt původu a dětství, aspekt biografický, aspekt hodnotový a aspekt čtenářský. A to proto, že básník Zdeněk Šeřík se v kraji, ze kterého čerpal, narodil, prožil zde dětství, a jak již bylo řečeno, čerpal z něj celoživotně náměty pro svoji tvorbu. Dále lze plným právem říci, že se subjektivní a citový vztah autora ke kraji odrazil napříč jeho tvorbou a je pro jeho tvorbu typický. Z hlediska aspektu hodnotového lze později zjistit, že tento básník vytvářel především literaturu „místní“ hodnoty a je předně považován za autora regionálního. Z toho také vyplývá aspekt čtenářský, jeho dílo je určitě regionálně podmíněné, neboť zde nalézáme typické motivy vztahující se čistě k danému kraji. Proto tuto literaturu mohou pochopit především místní čtenáři. Promlouvá výlučně k regionálně vymezenému publiku. I přestože je tímto počet recipientů zúžen, jistě to básníkovi neubírá na hodnotě. Někteří autoři, třeba Alexej Mikulášek a Miloš Zelenka podobně jako Milan Blahynka, neupírají hodnotu autorům dnes již málo známým. Určující linií v regionální literatuře je podle nich hlavně tvorba těch autorů, kteří rozvinuli a iniciovali celospolečenský národní obsah i s ohledem na ty specifické

---

⁸ LINHARTOVÁ, V. *Regionální prvky v literárním textu z didaktického hlediska*. 1988, s. 35 - 36

regionální poměry, v nichž se projevoval. Oceňují však i tvorbu autorů dnes pozapomenutých, neboť tvrdí, že může přispět například k formování národního vědomí v regionu.⁹

1.3 Typy dokumentů regionální literatury

Za regionální literaturu se považují nejen dokumenty písemné, ale i méně tradiční materiály. Patří sem třeba mapy, fotografie, filmy, zvukové záznamy. Do zvukových záznamů se zařazují gramofonové desky, magnetonové pásky, kazety dnes i CD a jiné. Nyní bych uvedla různé typy dokumentů, které se obsahově vztahují k regionalismu.

Díla pojednávající o regionu celým svým rozsahem:

- **Monografie**

Je to odborné dílo, ve kterém je většinou komplexně a uceleně zpracovaný jeden problém. Většinou je zpracované jedním autorem na vyšší odborné úrovni.

Díla, která se regionu věnují jen částečně:

- **Sborníky**

Jedná se o publikace vydávané institucemi na území regionu. Skládají se z více prací různých autorů.

- **Periodika**

Přinášejí aktuální informace o regionu. Můžeme sem zařadit třeba noviny, zpravodaje, ročenky, výroční zprávy škol, podniků, institucí...

- **Drobný tisk**

Zahrnuje katalogy výstav s regionální i neregionální tematikou, pozvánky, programy kulturních akcí, mapy, pohlednice, plakáty.

---

⁹ LINHARTOVÁ, V. *Regionální prvky v literárním textu z didaktického hlediska*. 1988, s. 40

- **Místní tisk**

Slouží podobně jako periodika ke zveřejňování aktuálních informací o regionu. Většinou jejich rozsah není velký.¹⁰

1.4 Regionální osobnost

Podle Jiřiny Bínové jsou nejednotné názory na to, co termín vlastně vyjadřuje. Obsah pojmu je poněkud problematický. Děti se dnes rodí v okresních nemocnicích a je docela možné, že rodné město už v budoucnu neuvidí. Proto by zde později pamětní desky neměly význam. Ze stejného důvodu je nesmyslné umělce zařazovat podle místa úmrtí. Východisko Bínová vidí v tom, že se na utváření tvůrčího profilu kteréhokoli autora může podílet jeho pobyt v dětství a mládí a to od šesti do dvaceti let. Také je pak důležité přihlídnout k literárním místopisům, jak se ten který region odrazil ve spisovatelově literárním díle. Pro tuto práci je však nejdůležitější to, které osobnosti jsou považované za regionální z hlediska regionální literatury a bibliografie. Za prvé je to hledisko poněkud formální, jsou za ně považovány především ty osobnosti, které se v regionu narodily i zemřely, ať v něm působily, či nikoli. Za druhé jsou to třeba i ty osobnosti, které se v regionu nenarodily. Stačí pouze to, že jej svým dílem ovlivnily.

---

¹⁰ BÍNOVÁ, J. *Regionální literatura ve veřejných knihovnách Středočeského kraje*. 1989, s. 4 – 5

2. Zdeněk Šeřík

2.1 Životopis

Jak již bylo řečené výše, tento básník vytvářel především literaturu „místní“ hodnoty. Jeho témata sbírek a motivy v nich hovoří spíše k místním čtenářům a popisují místní krajinu. Proto spíše zůstává básníkem regionálním. Někdy se v jeho sbírkách objevují i celospolečenské problémy, jako je třeba kritika války. Ovšem většina básní se vztahuje stále jen k tomuto kraji. Zda se přeci jen dostal do literatury celonárodní, je podle mého mínění spíše otázkou. Touto otázkou se v práci zabývám i nadále. Dnes o něm jen stěží nacházíme zmínky ve slovnících české literatury a slovníkových příručkách.

Narodil se 21. 9. 1919 v Popelíně. Je to malá obec, která svojí polohou spadá ještě pod Jihočeský kraj. Svým charakterem však spíše připomíná Vysočinu, leží v nadmořské výšce 596 metrů. Ve čtrnáctém století byl Popelín rozdělen na díl moravský a díl český. Vesnice je tedy sama o sobě zajímavá už jen tím, že vždy stála na pomezí Čech a Moravy.

Obrázek 1 Mapa České republiky s vyznačením obce Popelín¹¹

Pro interpretaci děl básníků je důležité znát některé informace vztahující se k jejich soukromému životu. Dalším důležitým faktorem je dobře znát dobu, ve které autoři publikují a zasazovat jejich díla také do historického kontextu. Proto pokládám

¹¹ Mapa České republiky s vyznačením obce Popelín [online]. Dostupné z <http://www.popelin.cz>

za důležité zaměřit se na životopis Zdeňka Šeříka. Domnívám se, že je to nezbytné pro lepší pochopení jeho díla. Posloužily mi k tomu dva slovníky a slovníková příručka.

Zmínku o Zdeňku Šeříkovi lze najít ve *Slovníku české literatury 1970 – 1981*, kde jej nazývají básníkem inspirovaným rodným krajem a autorem reflexivních básní. Ve svých básních reflektuje nejrůznější události, především se zaměřuje na válku. Básně často obsahují také úvahové prvky. Je zde uveden ve stručnosti jeho životopis. Budu nyní čerpat z tohoto slovníku. Vlastním jménem se jmenoval František Novotný. Co se týče školní docházky, navštěvoval měšťanskou školu v nedaleké Žirovnici. Poté studoval obchodní akademii v Jindřichově Hradci a v Soběslavi. Pracoval ve Studené na Moravě, kde dělal účetního. Tím však jeho studium neskončilo. Po druhé světové válce začal studovat v Praze na osvětové škole, kde složil maturitu. Poté studoval na pražské filosofické fakultě a roku 1953 svá studia zakončil doktorátem. Od té doby žil v Praze, kde vystřídal dvě zaměstnání. Nejprve pracoval na ministerstvu kultury jako ústřední inspektor na úseku osvěty a knihoven. Od roku 1962 pracoval ve Státní knihovně ČSR jako tiskový referent a redaktor Zpravodaje Státní knihovny.¹²

Ve slovníkové příručce *Čeští spisovatelé 20. století* se o autorovi dozvíme, že je z pokolení Studentského časopisu druhé poloviny 30. let. Uveřejňoval zde své první verše. Nacházíme zde i geograficky přesnější vymezení jeho působiště, je to lyrik rodného kraje na pomezí Českomoravské vysočiny a jižních Čech. Jsou zde uvedené trochu osobnější informace o jeho rodině. Šeříkův otec byl čalouník, později pracoval jako domácí dělník řemenář. Z první světové války se vrátil jako částečný invalida. Tato událost jistě musela být pro Šeříka velmi významnou pro jeho literární tvorbu a je možná příčinou jeho neustálé kritiky války. Jsou zde i podrobnější informace o jeho zaměstnání. Významným působištěm se pro něj stal mimo jiné i Jindřichův Hradec. Dozvídáme se, že přešel na Okresní národní výbor v Jindřichově Hradci a redigoval *Věstník Jindřichohradecka* nebo *Život a práci Jindřichohradecka*. Poté zastával místo ústředního knihovnického inspektora. Od roku 1953 pobýval v Praze, dálkově studoval na filozofické fakultě. Vystudoval obor knihovnictví. Nejspíš proto měl tak blízko k literatuře. Pracoval nejprve na ministerstvu kultury jako ústřední knihovnický inspektor. Velmi důležitým je jeho autorství zákona o jednotné soustavě knihoven.

---

¹² FORST, Vladimír. *Slovník české literatury 1970-1981: básníci, prozaici, dramatici, literární vědci a kritici publikující v tomto období*. 1985.

Od roku 1962 až do doby, kdy odešel do důchodu (1979) působil ve státní knihovně, také jako redaktor Zpravodaje Státní knihovny. Zemřel 5. 10. 1984 v Praze.¹³

Dalším slovníkem, který do svého obsahu zahrnuje i Zdeňka Šeříka je *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*. V tomto slovníku lze vyčíst další informace o jeho otci. Šeříkův otec byl invalida poznamenaný první světovou válkou. Mimo to byl ještě v době nacistické okupace vězněn pro odbojovou činnost. Otcova politická aktivita a revolučnost jistě poznamenala tvorbu jeho syna. Je jasné, odkud se brala Šeříkova neustálá kritika války, z které vyplývala inklinace k levici. Také jsou zde ještě podrobnější informace o zaměstnání a publikační činnosti básníka. V roce 1962 Šeřík prodělal srdeční infarkt a byl mu přiznán plný invalidní důchod. Od té doby pracoval při zkráceném úvazku jako tiskový tajemník Státní knihovny ČSR, redigoval nejenom Zpravodaj Státní knihovny ČSR, ale také Ročenku Státní knihovny ČSR. Byl i členem vedení a členem vědecké rady. Roku 1967 získal titul doktor filosofie za práci *Československé knihovnické zákonodárství*. Do literatury vstoupil r. 1935, kdy začala jeho publikace básní do Studentského časopisu. Od roku 1940 do téhož časopisu dokonce přispíval svými kritikami.¹⁴

Zákon o jednotné soustavě knihoven

Tento zákon, jehož byl Šeřík autorem, již pozbyl účinnosti 1. ledna 2002. Neboť byl zastaralý. Stálo zde, že knihovny jsou povinny poskytovat pomoc při řešení politických i hospodářských úkolů a při rozvíjení tvůrčí iniciativy lidu v boji za vítězství socialismu. Byl nahrazen knihovním zákonem nazvaným *Zákon o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb*.¹⁵

Zajímavosti ze životopisu sepsaného Šeříkem

Básník uvádí, že dětství prožil pod citovým vlivem matky. Dětství i jinošství se odehrávalo v nuzných poměrech, neboť otec byl válečným invalidou. Moc peněz rodině nezbyvalo. Tehdy mladý Šeřík vychodil měšťanskou i obchodní školu na chudinské vysvědčení. Další vzdělání na FF UK doháněl dálkově vlastní pílí už při práci. Zde nejprve promoval jako filolog, později jako doktor filozofie. Za okupace byl zapojen

¹³ BLAHYNKA, M. Čeští spisovatelé 20. Století: slovníková příručka. 1985, s. 609 - 611

¹⁴ *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*. 1995, s. 474 - 475

¹⁵ *Sbírka právních předpisů* [online]. Dostupné z <http://www.esipa.cz>.

do ilegálního hnutí. Otec byl zajat a zatčen gestapem, Šeřík byl tedy nucen přestat publikovat a na nějaký čas se skrývat. Kvůli věznění otce nesměly Šeříkovi vyjít sbírky *Nebi blíž* a *Devátá komnata*. Ve stole prý zůstala i divadelní hra *Básník se vrací* a dramaturgie *Bílý modřín Juš Kozáka*. Nedošlo ani k vydání *Trojzpěvu na Vysočinu* společně s L. Fikarem a Z. Vavřínem. O svých rodičích uvádí, že zemřeli na následky perzekuce a války hned po osvobození. Po všech zmíněných událostech Šeřík hned po roce 1945 vstoupil do strany. Od patnácti let pak publikoval verše, povídky i recenze ve studentském a krajanském tisku. Jako básník vyšel z okruhu Studentského časopisu a Chvály slova. První verše uveřejňoval za pomoci F. Halase. Snad také on ho později inspiroval, když v r. 1938 vydal svou prvotinu *Veselé dívky*, která byla podle Šeříka jakýmsi pendantem k Halasově básni *Staré ženy*. Poté se na delší čas odmlčel. Vážná nemoc ho však k literatuře opět vrátila. Vydal rozsáhlejší poemu *Ves na Vysočině*, tu v polovině šedesátých let uvedl Československý rozhlas. Chvilí poté vyšla sbírka *Nepřetržitost*, kterou chápe jako nepřetržitý proces přehodnocování. Zde se už bohužel začínají uplatňovat i znaky angažované poezie. Novou Šeříkovu tvorbu příznivě přijali i básníci se zvučnými jmény, jako byl František Hrubín a Josef Kainar. Připomíná, že je z generace, která prošla zkušenostmi války, odbojem a budováním. Zde se tedy rodí jeho tematika s úctou k domovu a ke slovu. Odtud také vznikají tendence stavět vše na obrazech. Svě básně nazývá tzv. alarmy – mírové, sociální, záchovné, citové atd., ale také experimentem!¹⁶

2.2 Zdeněk Šeřík jako debutant

Takový název měla nová poezie, která s sebou nesla stupeň dalšího vývoje. Byla to především poezie konce šedesátých let. A protože jde literatura většinou ruku v ruce s historickými událostmi, zažívala tato poezie rozmach především díky nové politické situaci. Jak je známé, na počátku 60. let dochází ke zmírnění mezinárodního napětí a určitému uvolnění poměrů mezi Československem a Sovětským svazem. Tato doba s sebou nesla uvolnění, které se projevovalo ve větší demokratizaci společnosti a především v dlouho očekávaném otevření publikačního prostoru. Otevření publikačního prostoru bylo doposud možná největší za celé dvacáté století. Snad byla výjimkou pouze První republika. Dva totalitní režimy následující skoro bezprostředně za sebou

---

¹⁶ Památník národního písemnictví v Praze, fond *Zdeněk Šeřík*, kart. 34/87, korespondence, 1974, 1978

nic podobného do této doby neumožnily. Proto mladí autoři vydávali nové debuty a vytvořila se jakási vlna debutů. Patří sem i debutanti starší generace například Vladimír Janovic nebo Karel Zlín. Do druhé generační vlny patří třeba Petr Pouza, Karel Sýs, Petr Cincibuch, Petr Skarlant a další.

Mimo těchto dvou skupin setrvali na literární scéně i autoři, kteří se vymykali. Říkali si mezigenerace nebo „ztracená generace“. Tito autoři se narodili před druhou světovou válkou. Publikovali ještě za Protektorátu hlavně ve Studentském časopise. Sem mimo jiných od 2. poloviny 30. let přispíval i Zdeněk Šeřík. Během války tito autoři publikovat nemohli a po jejím skončení své verše nestihli vydat knižně nebo jim bylo znemožněno je v padesátých letech vydat. Byli někdy označováni jako čtyřicátníci, jelikož jim už v této době bylo většinou kolem čtyřiceti let, tvořili protiváhu nejmladší básnické generaci a jejich poetika měla tradičnější kořeny. Mezi nejvýraznější autory této mezigenerace patřil Augustin Skýpal, editor Josef Rumler a básník Zdeněk Šeřík. Jejich lyrické básně, jejichž tématem byla většinou velká idealizace venkova a dětství, přispěly k odklonu od normalizační poezie.¹⁷

Josef Bílek ve svých postřezích k životu v okrese Šeříka vidí jako opožděného debutanta. Jako opožděný debutant se podle něj projevuje od roku 1970, kdy se představuje svojí sbírkou *Nepřetržitost*. Poté po sobě následují další knihy veršů, z nichž poslední nese název *Nedokončená*. Nedokončenou opravdu zůstala, neboť ji autor již dokončit nestihl. Vyšla roku 1986, tedy dva roky po jeho smrti.¹⁸

2.3 Provolání československých výborů uměleckých svazů

Prohlášení podepsali levicově zaměřeni umělci. Svým podpisem demonstrovali svoji loajalitu vůči režimu. Neoficiálně je prohlášení nazýváno Antichartou a mělo být negativní reakcí na Chartu 77. Umělci se sešli 27. 1. 1977 v Národním divadle, kde herečka Jiřina Švorcová přečetla *Provolání československých výborů uměleckých svazů: Za nové tvůrčí činy ve jménu socialismu a míru*. Na konci setkání pak umělci podepisovali *Provolání československých výborů uměleckých svazů*. Tento text byl poté zveřejněn v Rudém právu i se všemi podpisy. Prohlášení podepsal Československý výbor svazů spisovatelů – zde byl podepsán mezi dalšími spisovateli i Zdeněk Šeřík, dále Československý výbor svazů výtvarných umělců, Československý výbor svazů

¹⁷ JANOUŠEK, P. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*. 1995, s. 270 – 271

¹⁸ *Listy Jindřichohradecka*. 1999, s. 15

skladatelů, Československý výbor svazů dramatických umělců, Ústřední výbor federálního svazu architektů ČSSR. Je otázkou proč toto prohlášení Šeřík podepisoval. Z výpovědí pamětníků, kteří spisovatele znali, nevyplývá, že by byl zarytým komunistou. Jeho velmi dobrým kamarádem byl dokonce antikomunista a prý byli v Popelíně nerozlučnou dvojicí. Někteří z pamětníků byli dokonce toho názoru, že Antichartu nepodepsal. Jeho dobrým kamarádem byl sice i spisovatel a později vysoce postavený politik Komunistické strany Československa Ivan Skála. Jejich přátelství ale vzniklo ještě předtím, než Skála zastával vysoké stranické funkce. Nejpravděpodobněji bude příčinou jeho kariéra. Pokud se chtěl prosadit i na úrovni celonárodní, bylo nutné do strany vstoupit.

Spisovatelé toto prohlášení podepisovali z různých důvodů, někdy je k tomu vedl strach ze ztráty vysněného povolání, jindy je k tomu vedla naděje na vytvoření dobré kariéry, vylepšení svého postavení. Dnes s odstupem času je jistě jednoduché tyto lidi soudit, žít však v té době určitě nebylo snadné. Svědčí o tom i manipulativní text prohlášení. V prohlášení třeba stálo, že to, co nyní všichni prožívají po osvobození Sovětským svazem, bylo už snem několika předchozích generací. Není divu, že antikomunisté působili v očích společnosti jako rozvraceči státu. Mluví se zde jen o optimismu a úspěších, kterých Československo dosáhlo. Podle prohlášení je naše země líbezná a je označována za kolébku a šťastný domov. Dále se píše o rozohňování materiálních a dokonce i duchovních hodnot socialistickým světem. Byla to jen iluze, která chtěla dát lidem pocit, že žijí v krásné úrodné zemi, kde panuje mír a klid. Žijí přeci ve šťastném domově i se svými duchovními hodnotami. Konečně je to svět, kterému se od Velké říjnové socialistické revoluce začalo dařit. Dává lidem pocit, že odted' už bude v jejich domovině jen mír, mezinárodní vztahy se Sovětským svazem budou bez válek, půjde zde jen o vzájemnou spolupráci a porozumění. Není divu, že spousta obyčejných lidí takovému manipulačnímu tlaku podlehla. Část prohlášení je věnována také umělcům. Apeluje na ně, aby se nepovyšovali. Jejich úkolem je stát se součástí dělnického kolektivu. Je jim předkládáno, že jejich nezastupitelným posláním je obohacovat člověka svými myšlenkami, krásou, pěstovat v nich společenské vědomí a dělnickou iniciativu.

2.4 Nakladatelství Československý spisovatel

Nakladatelství Československý spisovatel bylo založeno v roce 1949. Jeho úkolem bylo věnovat se především české původní literatuře. Sídlo v secesní stavbě na pražské Národní třídě, dům čp. 1010. Tento dům slouží nakladatelským účelům a české knize již od roku 1900. Do nakladatelování se však po r. 1949 promítla nová socialistická kultura. Československý spisovatel od počátku spolupracoval se Svazem spisovatelů. Svaz spisovatelů byl také dvacet let majitelem nakladatelství i budovy, než přešly do majetku Českého literárního fondu. Prvním ředitelem byl Václav Řezáč, poté Ladislav Fikar, Ivan Skála, Jan Pilař. Vydávaná díla procházela často přísnou kontrolou.

Petr Bílek se zmiňuje o autorech, kteří v 70. letech publikovali v Československém spisovateli. Tvrdí, že možnost vydávání knih v Československém spisovateli znamenala pro autory mnohdy jejich překročení hranic regionálních, oborových, ale i vyšších uměleckých kvalit. Uvádí zde 175 autorů, kteří v 70. letech v tomto nakladatelství publikovali. Zajímá ho především zpracování jihočeské tematiky a problematiky. Z oněch 175 autorů má vyhraněné znaky jihočeské provenience pouze 35, tj. pouhých 20%. Uvádí, že jde o jména velmi zvučná. Mezi jmény jako je František Hrubín, Bohumil Říha atd. nacházíme také jméno Zdeňka Šeřika. Básnickovy sbírky s poezií vycházely většinou v Československém spisovateli. Vyšly zde tyto sbírky: *Nepřetržitost*, *Rovnováha křídel*, *Zemědým*, *Člověk větrolam*, *Nedokončená*. Sbírkou *Veselé dívky* vydaná roku 1938 samozřejmě ještě v Československém spisovateli vyjít nemohla a byla vydána nákladem autora v Popelíně. Další sbírka, která v Československém spisovateli nevyšla, nesla název *Tiché alarmy* a vyšla v nakladatelství Mladá fronta. V nakladatelství Růže v Českých Budějovicích vyšla sbírka *Rybničná země*. Na toto nakladatelství navázalo roku 1979 Jihočeské nakladatelství. V něm byla Šeřikovi vydána sbírka *S kým spává múza*. Jedním z redaktorů Československého spisovatele byl básník a literární kritik Josef Rumler. Ten Šeřikovo dílo sledoval a často kritizoval. Své kritiky uveřejňoval nejčastěji v Literárním měsíčníku nebo v Tvorbě.¹⁹

V roce 1989 vydalo nakladatelství k jubileu čtyřiceti let nakladatelování publikaci *Malá galerie autorů Československého spisovatele*. Je však zajímavé, že

---

¹⁹ BÍLEK, Petr. *175 autorů: čeští prozaici, básníci a literární kritici publikující v 70. letech v nakladatelství Československý spisovatel*. 1982, s. 176

jméno Zdeněk Šeřík zde není. Zůstává tedy stále otázkou, jaké bylo jeho postavení v rámci celonárodní literatury.

2.5 Přátelství s Ivanem Skálou

Ivan Skála (básník, politický publicista, překladatel poezie)

Jeho vlastní jméno bylo Karel Hell. Narodil se 6. října 1922 v Brandýse nad Labem. Vystudoval obchodní akademii v Praze. Debutoval ve Studentském časopise v předvečer druhé světové války. Na sklonku roku 1942 byl nasazen na nucené práce, zbytek války pak prožil v Berlíně. Celoživotní tvorba Skály je spojená s vývojem socialistické společnosti. Jeho angažovaná poezie vždy reagovala na společenskou situaci. Roku 1946 se stal redaktorem Rudého práva, v jehož kulturní rubrice pracoval až do r. 1959. Poté byl zvolen tajemníkem Svazu spisovatelů. V letech 1967 - 1968 zastával místo ředitele nakladatelství Mladá fronta, 1970 – 1982 byl ředitelem v Československém spisovateli. V letech 1982 – 1988 stál v čele Svazu českých spisovatelů. Stal se národním umělcem.²⁰ Pro uměleckou tvorbu Skály i Šeříka je společná kritika války. Nadějí se mu nejspíš stal socialismus, což lze vyčíst z následujících řádků: *„Narodili jsme se ve stínu jedné světové války, prošli jsme kataklyzmaty druhé světové války a nebezpečí třetí světové války se na naší dnešní obloze skládá v mračné Méně, tekelné, ulfrasin. Ale naše první dětské kroky ozařovaly z bratrské dálky revoluční plameny a rozhořely se ve světlo, které stále intenzivněji osvětluje naši cestu.“*²¹

Společné pro oba zmíněné básníky bylo také ovlivnění poetikou Františka Halase, se kterým se přátelili. Náklonnost k tomuto básníku je patrná z vyměněné korespondence mezi Skálou a Šeříkem. Šeříkovo kamarádství s Ivanem Skálou se zdálo velmi pevné. Mezi oběma básníky byla zřetelná náklonnost a obdiv jednoho k druhému. Bylo to přátelství na celý život, o čemž svědčí bohatá korespondence i věnování básní. Poprvé se František Novotný (Zdeněk Šeřík) s Karlem Hellem (Ivanem Skálou) setkal v Popelíně v roce 1938. Mladý Ivan Skála do Popelína dojížděl za dědečkem

²⁰ VAŠÍČKOVÁ, Eva. *Malá galerie autorů Československého spisovatele: čeští prozaici, básníci a literární kritici publikující v 70. letech v nakladatelství Československý spisovatel. 1989.*

²¹ Tamtéž

na Ovčín – jak se tam říkalo. V tuto dobu Šeřík vydal svoji první sbírku *Veselé dívky*. A s tou spolu se Studentským časopisem pak Ivana Skálu seznámil. Oba muže totiž spojovala láska k poezii. V prosinci 1938 poslal Karel Hell své básně Františku Novotnému. V roce 1939 napsal, že si již zvolil pseudonym Ivan Skála.²² Dne 8. 6. 1939 Skála píše:

„Vzpomínám na minulé prázdniny, Popelín byl jakýmsi mezníkem v mém životě a za mnohé jsem zavázán Tobě“²³

V roce 1942 prázdninová setkání končí, jelikož byl Skála nasazen na nucené práce do Berlína. Jejich korespondence však neustala a je poznamenána smutnými válečnými motivy. Z Berlína 26. 2. 1945 v dopise Zdeňku Šeříkovi píše: *„Když jsem Tě před sedmi lety poprvé potkal, nevěděl jsem nic o Tvých verších, o tom, že je to poezie, co nás bude spojoval, potkal jsem člověka a měl jsem radost. Bylo to mezi námi vždy krásné a nevím, přitahovala-li mne víc Vysočina, či Ty, že jsem se každoročně vypravoval k Vám. Jak bych neměl mít radost dnes, kdy mi v sobě podáváš zase především člověka. Nemohu Ti děkovat slovy, slibuji Ti jen, že nezapomenu, jako nezapomínám na to, že Tys byl oním nárazem zvnějška, který mne vrhl do literatury...Věřím v přátelství!“²⁴*

Jedna z básní, v které je vidět velké přátelství obou spisovatelů, nese název *Pouť*. Je jakousi vzpomínkou na mládí a na prázdniny strávené v Popelíně.

Pouť

Krásné je v neděli odpoledne si lehnout do vojtěšky.

Dej pokoj, Zdeňku! Že v Jarošově je v neděli pouť?

Kolik to stojí vlakem? Jak je to daleko pěšky?

Na poslední chvíli se rozhodnout.

Trochu ledabylou a trochu galantní pózu

před zrcadlem červencových oblak, před pestrou vířící směsicí

zkoušejí – v koutku úst zorku, tu výtečnou papirosu –

Dva sotva opeření básníci.

Větrá pivo, ale krví stoupají nehmotné alkoholy,

²² KOUBOVÁ, Zdeňka. *Popelín: včera a dnes*. 1988, s. 71

²³ Tamtéž, s. 71

²⁴ KOUBOVÁ, Zdeňka. *Popelín: včera a dnes*. 1988, s. 72

*dědicům poetismu i aleje řadí se do čtyřveršových strof,
když se vracejí k večeru mezi poli,
pod domovský krov.*

*Kolik prachu se takový pěší poutník napolyká.
Zvonek kola nás prudce rozhodí do obou stran.
– To se vrací Anička z pouti, Zdeněk mi do ucha syká.
Její sukně před námi září jako nachový sarafán.
Kola velocipédu se otáčejí pomalu a velice krásně
dívčí boky podél nich se vlní krok co krok.
Ten velocipéd pouhou rotací píše závratné básně,
básně o desítkách slok.*

*Dva sotva opeření básníci stoupají od Bednářečka vzhůru
k nebi, které temní a stále se vzdaluje.
Jako by Chopin bos přeběhl přes klaviaturu
a do nokturna ji ukryl jako do vzácné etuje.
(Ivan Skála, 1974)²⁵*

Přátelství procházelo vývojem. Postupem let jejich korespondence prořídla a dle mého mínění přátelství ochladlo. I tak si básníci za celý život vyměnili přes sto dopisů. Z korespondence konce třicátých let vyzařuje vzájemná náklonnost, obdiv i upřímnost jednoho k druhému. Jako mladí básníci a lidé si přátelsky povídají o lásce, o knihách a filmech, posílají si vzájemně své verše a chtějí znát upřímný názor druhého. Do korespondence konce čtyřicátých let se již promítla společenská a politická situace. Skála už v této době jako redaktor Rudého práva nabízí Šeříkovi otisk básní. Vybízí ho však ke změně pseudonymu a byl by nejraději, kdyby se „vysvlékl“ do svého občanského jména. Neboť tento pseudonym ze Šeříkových studentských let, zdá se jemu i jeho pražským přátelům příliš sladký. V dopisech z padesátých let je cítit Skálovo povýšení. Velmi ostře Šeřika kritizuje, že nesprávně užívá marxistických termínů, například slovo „třída“ by měl užívat jen ve spojení „dělnická třída“, neboť jen to je přesný marxistický termín. Trvá na tom, aby svoji sbírku ještě přepracoval. Nezdá se mu, aby vyšla v Československém spisovateli, neboť je to edice honosnější a bylo by

---

²⁵ KOUBOVÁ, Zdeňka. *Popelín: včera a dnes*. 1988, s. 73

s tím více potíží. Šeříkova žena Božena Novotná se k tomuto dopisu dokonce sama vyjádřila: „*Dle dopisu, jak je vidět, stal se velkým kritikem jeho tvorby i s povýšením, čili opak dřívějších let. Samozřejmě, po tom všem, nechal vše stát a básně vyšly jen v novinách a časopisech jednotlivě.*“

V jednom dopise Skálovi z roku 1975 pro ně Šeřík užívá označení „hořčí přátelé“. Jsou přáteli, kteří si hodně dali i odpustili a často byli na sebe krutě přísní. Také doufá, že si o tom všem spolu jednou popovídají. Korespondence pozdějších let se zdá stále formálnější. Z celé korespondence lze nabýt dojmu, že měl na Šeříkovu tvorbu značný vliv.²⁶ Zdeňku Šeříkovi pak k 65. narozeninám pogrataloval a předal mu medaili S. K. Neumanna a věnoval mu v Rudém právu báseň *Dar přátelství*, za dva dny 5. 10. 1984 Zdeněk Šeřík umírá.

Dar přátelství

*Když sfoukneš pěnu z plné sklenice
a ke dnu míříš hlubokými doušky,
přisedne k tobě za stůl tesknice
a počítá ti na skle zaschlé kroužky.*

*Zase sem hledí oči jeřabin,
zarudlé pláčem podzimního deště.
V hospodě světa za sklem už je stín,
a kolik palců zbývá ke dnu ještě?*

*Tak palčivě se točí dokola,
jak koně uvázaní u žentouru,
tvé vzpomínky a jedna plápolá,
plamínkem světlým ve zvířeném mouru.*

*Tři chlapci za stolem, co bylo víc
než úradek vesnických triumvirů,
dar přátelství, který ti zářil vstříc,
než rozpadl se ve válečném víru.*

---

²⁶ Památník národního písemnictví v Praze, fond *Zdeněk Šeřík*, korespondence - soupis dopisů I. Skály

*Než roky z černé školní tabule
smažou ty večery jak špatný příklad z počtů,
sčítám své ztráty dávno minulé,
účetní knihu, kterou sotva dočtu.*

*Když na dně sklenice je už jen rmut,
nevoní jasmín, nepění se bezy,
vzpomínky míří nikam, odnikud
jak horké nože, jako nebozezy.*

*Je ale kdesi v hloubce, neviděn,
dar přátelství jak vzácné zlaté kyzy,
svítí nám, třeba do čtyř holých stěn,
z horniny duše nikdy nevymizí.*

(9. 7. 1984)

Tato báseň je nyní zakomponována do Skálovy sbírky *Kalendář*.

Zajímavostí je, že první dopis od Karla Hella obdržel František Novotný dne 13. 10. 1938 a rozloučení Ivana Skály se Zdeňkem Šeříkem bylo ve Strašnickém krematoriu v Praze za 46 roků – 13. 10. 1984. Zde se s ním rozloučil smutečním proslovem, ve kterém na závěr uvedl tato slova: „*Drahý Zdeňku, připomínáme si básníková slova: „Člověk je smrtelný, práce je živá.“ Odcházíš z našeho středu, ale Tvá práce je živá. Tvé básnické dílo je živé a zůstává s námi, bude nás hrát teplem Tvé krásné lidské osobnosti.*“²⁷ V této době již Ivan Skála píše další báseň *Za básníkem*, památce Zdeňka Šeříka. Tuto báseň lze také nalézt již ve zmiňované sbírce *Kalendář*.

Za básníkem

*Nad krajem rudé zvonce jeřabin,
pod nimi už jen temné prázdno hlín.*

*Jeřáby zvoní nachovými zvonci,
když polem táhnou neúprosní honci.*

---

²⁷ KOUBOVÁ, Zdeňka. *Popelín: včera a dnes*. 1988, s. 72

*A sotva na pár kroků od zimy
do větví buší prsty zkřehlými.*

*Ohníčky října už je nezahřejí.
Nadhánějí tvá léta, nadhánějí...*

*Před nimi klopýtá tvůj tep,
těžce, jako bys krájel tvrdý chléb.*

*V oharky propadá žár bez dýmu.
V tvém srdci zbloudilý brok podzimu.*

*Je navždy zauzlen i dech i žilobití
a jako vichřice se kolem řítí.*

*To ticho, ticho, ticho pod hvězdami,
ta chvílka, kterou prožil tady s námi.*

*Tobě ta rudá hrana jeřabin
nad krajem, který líbá už jen stín.*

(9. 10. 1984)

Za zmínku jistě také stojí Šeříkovo kamarádství s dalšími spisovateli. Od svých středoškolských let se přátelil se spisovatelem a literárním kritikem Josefem Rumlerem. U něj mělo básníkově dílo velmi kladný ohlas. Rumler taktéž vstoupil do literatury jako pozdní debutant ve svých padesáti letech. Šeřík také kamarádil s básníkem a redaktorem Vlastimilem Školaudym, který se stejně jako on často vracel do rodného kraje s hladinami rybníků a řek.²⁸ Spjovaly je především jižní Čechy. V jeho básních se objevují podobné motivy stejně jako u Šeříka. Podobně jako Šeřík básní o jihočeských rybnících, o domově a rodném kraji, ročních obdobích, o lásce, ženách a také o dětství...Šeříka oslovuje jako básníka ze své rodné krajiny, jehož hlas rád slyší. Ve svém věnování poukazuje na jejich dávné přátelství odrážející se nejen v poezii, nýbrž také na přátelství v životě a rodných jižních Čechách.

---

²⁸ Zpracováno podle výpovědi Šeříkovy dcery

2.6 Korespondence s dalšími známými osobnostmi

Z množství nashromážděné korespondence Zdeňka Šeříka je patrné, že básník tento druh komunikace hojně využíval. Rád odpovídal na dopisy s dotazy od čtenářů. Mezi čtenáři byli mnohdy i mladí studenti, kteří se snažili rozšifrovat básníkovi verše, Šeřík se snažil podávat srozumitelná vysvětlení s tím, že každou báseň nelze přesně vyložit a interpretovat. Další část tvořila korespondence se známými spisovateli a umělci. Mezi ně patřil Jaroslav Seifert, Ludvík Kundera, František Hrubín, Ladislav Fikar, Otakar Fencel, Vilém Závada, Vlastimil Školaudy a mnozí další spisovatelé. Šeřík si také vyměnil dopis s malířem Janem Slavičkem a Janem Zrzavým.

Nejvýznamnější osobností, která na básníkovi verše reagovala, byl Jaroslav Seifert. Z Šeříkových dopisů i z dopisů ostatních básníků je cítit velký obdiv a respekt k tomuto spisovateli. Šeřík používá výhradně oslovení „Mistře“. Seifertovi se Šeříkova tvorba líbí. Pobízí jej, aby psal novou knihu a ničím se nenechal otrávit. Podle Seiferta takových knížek, jako jsou tyto, je málo a je jich tolik zapotřebí. V dalším dopise poukazuje na velký kus cesty, který básník ušel od poslední vydané sbírky. Dává mu radu, aby vyrazil za větší básní, podle jeho slov na to má, nemá se podceňovat. Šeříkovy krátké básně se mu zdají třípytivé, ale někdy i poněkud pohodlné. Nicméně osm veršů *Už Mácha* pokládá za malý lyrický skvost. Seifert se snaží být kritikem objektivním. Vytýká mu kresby v *Rybničné zemi*, neboť se podle něj k veršům nehodí a nejsou ani pěkné. Šeřík od Seiferta obdržel celkem osm dopisů, ve dvou posledních už se oslovovali „příteli“.

Známary spisovatel Ludvík Kundera (bratranec Milana Kundery) pozitivně hodnotil dílo Z. Šeříka. Po normalizaci měl Kundera problém s režimem, ovšem Šeříkovy verše hodnotil jako „malý zázrak v době tolikeré zapšklé vážnosti a pokleslého umu“. Spisovatel doslovně píše, že se mu Šeříkova lakonická poezie líbí, nevadí mu krátká spojení slov jako některým estétům. Tvrdí, že hygienicky sterilizované, byť umné, poezie je dost. Ovšem takové, co zná vůně i pachy je pořád málo.

František Hrubín v dopise Šeříkovi píše, že jeho básně jsou mu velmi blízké. Cítí jako by se Šeříkem měli společnou zkušenost prvního vidění. Líbí se mu básníkův um verše vyjádřit po svém, velmi přesně, bez zamlčování a vyjevování jen toho, co je bytostně jeho. Hrubínovi je blízké i Šeříkovo občanské jméno František Novotný,

jelikož se tak jmenoval jeho strýček, mamčin bratr, k němuž měl téměř synovský vztah.

Ladislav Fikar Šeříkovi děkuje za zasloupanou sbírku *Veselé dívky* a říká, že je zajímavé a milé srovnat tyto křehké a smíchem prochvělé verše s jejich spodním křišťálovým pramenem: s Halasovými *Starými ženami*. Verše jsou podle něj čistě prožité „nepovrchní“. Dále vyzdvihuje jeho báseň *Plačící skřivan*.

Dle korespondence ze studentských let se Šeřík přátelil s Otakarem Fenclem. Velmi se přátelili a navštěvovali se. Vzájemně si doporučovali nově vydané knihy i sbírky. V jednom z dopisů řeší autorství knihy *52 hořkých balad věčného studenta Roberta Davida*, neboť o osobnosti anonymního autora bylo v té době hodně debat. Fencel se přiklání k názoru, že autor není nováčkem. Z básní opravdu rozšifrovali, že se jedná o Nezvalovu poetiku.

Vilém Závada reagoval dopisem na Šeříkovu sbírku *Nepřetržitost*, ta se velmi líbila nejen jemu, ale dle jeho slov i Jaroslavu Seifertovi. Seifert se Zavadovi svěřil, že Šeříkovy verše se mu líbí snad jediné z mladší současné poezie. Zavadovi se líbí takové Šeříkovy verše, které připomínají starou čínskou poezii.

S Vlastimilem Školaudym byli velmi dobrými přáteli, což lze vyčíst z řady milých a upřímných dopisů. Školaudy pozitivně reaguje na sbírku *Člověk větrolam*. Vyzdvihuje Šeříkův um vyjádřit na minimální ploše krátkých básní maximum výrazu. Hodnotí ji jako dobrou knížku, která je napsána básníkovým nezaměnitelným rukopisem. Dále mu dle dopisu přinesla hluboký zážitek sbírka *Ves na Vysočině*. Přirovnává ji k nejzdařilejším dílům velkých básníků, což dle něj byli Theer, Halas a Hora. Sbírkou se cítí být přímo uchvácen a obdarován.²⁹

---

²⁹ Památník národního písemnictví v Praze, fond *Zdeněk Šeřík*, kart. 34/87, korespondence

II. Literárněhistorická část

3. Dílo

Zdeněk Šeřík debutoval v roce 1935 básněmi ve Studentském časopise, do toho přispíval do roku 1940 i svými kritikami. Dále publikoval v novinách, časopisech a periodikách: Mladá kultura, Jitro, Práce (Jičín), Zájmy Českomoravské vysočiny.³⁰

3.1 Účast v periodikách – komentovaný přehled díla

Zájmy Českomoravské vysočiny

V periodikách vydával své povídky, divadelní referáty nebo básnické reportáže. V periodiku Zájmy Českomoravské vysočiny vydal básnickou reportáž s názvem *Praha a poesie*. Věnoval ji Vlastě Javořické. Tato spisovatelka dívčí prózy pocházela ze Studené, obce nacházející se nedaleko Šeříkova rodiště Popelín.

Praha a poesie

Básník v reportáži zpívá o kráse města Prahy. Začátek reportáže je složen ze šesti obrazů. Každý obraz neboli každý odstavec začíná slovy: „*Dobrý večer!*“ Šeřík využívá tropy a básnické figury. Jeho jazyk je především obohacen o množství metafor. V prvním obraze přirovnává odrážející se reklamy na obloze k neonovým požárům. V textu je tedy i mnoho epitetonů, jako jsou již zmíněné neonové požáry nebo karmínové mraky. Ve druhém obraze se zaměřuje na Strakovu akademii a recitujícího Vítězslava Nezvala. Třetí obraz přibližuje Matějskou pouť, čtvrtý Kapitol. Pátý obraz pojednává nejspíše o dámě, která marně čeká v kavárně na muže. Atmosféru opět dokreslují básnické přívlastky např.: plačící lustry. V šestém obraze se básník přesouvá z Žitné ulice na Karlovo náměstí. Dále pojednává o jednotlivých částech Prahy. Nejprve se zaměřuje na Hradčany, které se vynořují z mlhy. Využívá i dalších básnických figur,

---

³⁰ *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*. 1. vyd. Praha: BRÁNA, 1995, s. 474

například apostrof. Oslovuje řeku Vltavu a přirovnává ji k dítěti čekajícímu na východ Slunce nebo ke smaragdové lázni. Večer Vltava dříme stejně jako dítě a nese na loktech loďky. Připisuje jí i lidské vlastnosti, je jako člověk pyšná a neklidná. Personifikuje i světla města, které večer ve Vltavě tonou. Dalším obrazem je Fontána u Jiráskova mostu. Setkáváme se zde s lidmi, které odváží tramvaj. Jejich přítomnost je vylíčena opět poeticky: „*tramvaje odvázejí úsměvy*“. Je zde využita synekdocha. Následuje snový popis Václavského náměstí s dominantou Národního muzea. Dostáváme se až k Vyšehradu. Stojíme před hřbitovní branou Slavína. Šeřík přirovnává čtenáře ke zlodějům slávy, čímž jim navozuje pocit tajemnosti a ticha. Čtenář se dostává k hrobu Bedřicha Smetany, kde šumí listí jako by hrálo jeho skladby. Autentičnost navozuje opakované střídání stejných hlásek na konci vět. Čtenář může mít pocit, že melodii opravdu slyší. Popis Národního divadla je taktéž nevšední. Recipient zde zapojuje další smysl, tím je čich a zároveň zde dochází k nesmyslnému spojení slov: „*dýchat vůni nesmrtelných oper*“. Byla zde využita synestezie, kdy může jeden vjem vyvolat vjem další. V tomto případě sluch vyvolal vjem čichu. Následuje romantický popis Máchova pomníku, kde si milenci dávají dostaveníčka. Dále stoupáme lanovkou na Petřín. Zde nacházíme slovní spojení graficky vypadající jako věty. Chybí zde ovšem přísudek: „*Věže a komíny. Komíny a věže.*“ Následuje obraz Stromovky, Wilsonova nádraží, Kavárny Mánes na vodě. Je sem vnesen cizokrajný prvek, neboť si vybíráme čínskou vázu. Když čtenář vchází loubím na Staroměstské náměstí, může si připadat, že se ocitá ve středověku. Reportáž opět končí slovy: „*Dobrý večer*“.³¹

Bílá noc

Příběh se odehrává o Vánocích. Hlavní postavou je muž, který volí, zda jet domů, či ne. Jeho matka totiž nenávidí jeho milou. Nakonec se rozhodne, že pojedje na Vánoce za svojí dívkou. Za okny jejího pokoje vidí, že se líbá s jiným. Dává za pravdu matce a odjíždí domů.

Celý příběh je složen z obrazů. Šeřík totiž užívá elipsy a často vypouští různé očekávané části věty. Nejčastěji vypouští podměty a přísudky. Vypuštění podmětu (věta bezpodmětná): „*Čte. Čte. Čte.*“ Vypuštění přísudku: „*Vstupuje Jan. Medik.*“ Zde se jedná o jmenný větný ekvivalent. Vyprávění je tedy velmi dynamické. Navozuje dojem

---

³¹ Báseň se nachází v periodiku *Zájmy Českomoravské vysočiny*. Jindřichův Hradec, 1939, roč. IX.

zmatku, rozčilení, pocit, že vše se odehrává rychle. Můžeme mít zdání, že hrdinovi vidíme do hlavy, víme, co si myslí, často je to sled jeho myšlenek a obrazů, které se odehrávají v jeho hlavě. Víme, v jakém je hrdina rozpoložení. V textu se objevuje i osamostatňování částí výpovědi: „*Hudebníci vánic se potloukají po zemi. A vyhrávají. Lásce. Hvězdám.*“

Ukázky z textu:

„*Jan vjíždí rukama do vlasů. Strašný dopis. Ted'. Právě ted', když kufry jsou připraveny k odjezdu.*“

„*Vánoce. A být sám. A zatím doma... Doma... Mžikové obrázky před očima. Stůl.*“

Z tropů využívá nejvíce epitetonů a to epitetonů ornans:

„*Černé ticho.*“

„*Přeludná krása*“

„*Hvězdné vichřice*“

Dále využívá personifikací:

„*Sníh balí vánoce do vaty.*“

„*Dnes tam nepláčí housle.*“

„*Za růžovou záclonou se líbají dva stíny.*“

Objevuje se i synestézie:

„*Bílé peřiny nikomu nebudou vonět tichostí.*“

Příběh začíná slovy: „*Ulicemi vane bílá noc*“ a končí slovy: „*Zasedli ke stolu. Ulicemi vanula bílá noc.*“ Na začátku příběhu je bílá noc metaforou pro to, že venku sněží. Na konci ji lze chápat jako symbol naděje a lepších časů.³²

---

³² Báseň se nachází v periodiku *Zájmy Českomoravské vysočiny*. Jindřichův Hradec, 1940, roč. X.

Skřivánek

Jedná se o krátký příběh se špatným koncem. Hlavní hrdince Zoře zemřela maminka. Vrací se od přísné tety, která ji vychovala, do rodného hnízda. Nachází zde starou hodnou služku Doru, která jí vždy vyprávěla pohádky. Zora byla podivínské dítě, ráda chodila do březového hájku za humny, měla ráda vlaštovky, fialky a chodila bosa. Často byla smutná, hlavně když vzpomínala na maminku. Občas si Zora zpívala a zpívala tak krásně, že si o ní lidé i ve vsi začali povídat, že zpívá jak skřivánek. Nechybí zde ani první láska. Zora se zamiluje do studenta Ilji a on do ní. Zora se cítí po dlouhé době zase šťastná, její radost ovšem zničí zákeřná nemoc tuberkulóza, kterou onemocní stejně jako matka. Zora Iljovi slibuje, že mu po smrti bude pořád zpívat jako skřivánek. Po její smrti Ilja vychází z nemocnice a slyší skutečně skřivánka.

Příběh je psán v er formě. Je zde častá přímá řeč v dialogu mezi Zorkou a Iljou. Šeřík zde využívá mnoha tropů a básnických figur. Objevují se přirovnání: „*Zorka se toulala po lesích jako mladá, věčně zlekaná srna.*“, „*slunce bylo rudé jak po bitvě*“. Dále se zde nachází zajímavá slovní spojení: „*Tam k čirým pramenům chodila pít zlaté slunce a modrý vítr*“. Slunce a vítr jsou nejspíš metaforou pro studánku, kam se nebe a slunce odráží. Jsou patrné i básnické přívlastky: „*modrý klid*“, „*sladká oblaka*“. Převažuje epiteton ornans. Na některých místech lze zaznamenat eufonii: „*les sametově šuměl*“. Šeřík často personifikuje neživé věci: „*Každá neděle byla svědkem jejich čisté lásky.*“ Občas spojuje slova protichůdného významu, tedy vytváří oxymórony: „*bílé noci*“. Někdy se v textu objevují elipsy, tj. vypuštění výrazu, který se v textu očekává. Nejčastěji vypouští přísudky: „*Volala jaro a vlaštovky. Volala slunce. A Ilju.*“ Síla příběhu spočívá v kontrastech. Přichází jaro a Zora se vzpamatovává ze smrti matky. Nachází lásku a štěstí je umocněno. Nakonec přichází zákeřná nemoc, která všechno krásné ukončuje. Přichází zima, ta jakoby umocnila Zořinu nemoc. Když však nastane jaro, Zory zdravotní stav se zhorší. Po její smrti, zazpívá skřivánek. Lidský život je tedy u konce, příroda ovšem zimu překonala a probouzí se k životu.³³

Již z těchto příspěvků do periodik je jisté, že Šeřík byl básníkem pozorujícím dění kolem sebe. Kriticky mapoval situaci ve společnosti. Byl velkým odpůrcem války. V roce 1939 Československá republika procházela těžkým obdobím. V březnu 1939

---

³³ Báseň se nachází v periodiku *Zájmy Českomoravské vysočiny*. Jindřichův Hradec, 1940, roč. X.

došlo k vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava. V květnu 1939 vyšla v periodikách *Zájmy Českomoravské vysočiny* Šeříkova básnická reportáž s názvem *Praha a poezie*. Tato periodika sledovala politické dění v české společnosti a často vyzývala své občany k zachování klidu. Básníkovi nejspíš šlo o pozvednutí národní hrdosti a uvědomění. Celá Praha je líčena velmi poeticky, na konci reportáže však narážíme na autorovu skepsi: „*Dobry večer! Tolik možností a krásy a přece vám z toho všeho nakonec nic nezbylo.*“ Je možné, že právě tato věta je reakcí na ony ne příliš pozitivní politické události. Ze Šeříkovy poezie je patrné, že pro něj byl důležitý domov a rodinné zázemí. V příběhu *Bílá noc* Šeřík poukazuje na zprerhané rodinné vazby mezi členy rodiny a na problematiku nevěry. V povídce *Skřivánek* autor řeší problém onemocnění tuberkulózou. Podle tehdejších novin byla ještě tehdy vysoká pravděpodobnost onemocnění touto zákeřnou nemocí, které končilo často smrtí.

Studentský časopis

V roce 1935 debutoval básněmi ve Studentském časopise. Do roku 1940 do něj přispíval i kritikami. Zde debutoval těmito básněmi: *Vaše rty a oči*, *Marnost snů*. V roce 1937 – 1938 zde vyšly básně: *Podzim na návsi*, *Švadlenka*, *Svítání*, *Hudba*. V roce 1938 – 1939 vyšly básně: *Holé dlaně*, *Zlaté vrchy*, *Báseň*, *Matka*, *Dešť*, *Plačící skřivan*, *Chlapec v poli*, *Pokora*. V roce 1939 – 1940 vyšly básně: *Tesknice*, *Světlo naděje*, *Kouzelný vlak*, *Lítost*. Je dost možné, že je autorem mnoha dalších básní nebo příspěvků. Zdeněk Šeřík psal totiž pod několika dalšími pseudonymy jako například: Pavel Marek, Pavel Suk, J. Křiklán, V. Vesničan, Pavel Ostřica (v Hostu do domu a Literárních novinách), dále užíval šifry L. P. (ve Věstníku okresu Jindřichův Hradec).³⁴ Pod pseudonymem J. Křiklán ve Studentském časopise v roce 1939 – 1940 nejspíš vydal báseň *Jeseň*.

Také přispíval do sborníků a almanachů. Ve sborníku *Tady je má zem* mu vyšla báseň *Alarm o věrnosti*, který je z jeho sbírky *Zemědým*. Tento sborník byl vydán v roce 1980 k 35. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou. Z toho lze usoudit, že Šeřík zůstal až po zbytek života stále levicově zaměřeným autorem. Stejně tak ve sbírce vydané roku 1935 s názvem *Sborový zpěv*, která byla vydána na počest 30. výročí osvobození Československa sovětskou armádou, lze najít Šeříkovy verše. I sem

---

³⁴ *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*. 1995, s. 474

Šeřík přispěl básněmi *Ravensbrück*, *Gruzínský čaj*, *Přehrada zatopila kraj*. Do sborníku *Život s knihami* přispěl básní *Stříbrná léta*. Báseň byla věnována k 60 rokům básníka Josefa Strnadla. Báseň je o beskydských smrcích a o jejich poznamenání časem. Ve sbírce *Kupte si štěstí v bazaru*, Šeřík uplatnil svůj humor v básni *Žertem*. Celá sbírka byla napsána ve znamení humoru. Přispíval také do sborníků opěvujících krásy jižních Čech. Jedním z takových je sborník *Chvála jižních Čech*. Zde Šeřík publikoval básně *Jižní Čechy* a *Rybničná země*. Tyto dvě básně publikoval i v knize *Jihočeská píseň*.

Nyní bych z každého roku interpretovala pár básní:

1935 – 1936

*Vaše rty a oči*³⁵

Báseň je složená ze tří slok o čtyřech verších. Ve všech slokách se uplatňuje střídavý rým – a, b, a, b...s tím, že Šeřík někde využívá rýmů neúplných, využívá rýmu dvojslabičného a polorýmů neboli asonancí. Dvojslabičného rýmu, který je v českém jazyce normou, užívá o něco méně než asonancí. Příklad rýmu dvojslabičného z básně: *spirály – svíraly, rybíz – vybízí*. Více využívá asonancí např.: *lampy – vždycky, ještě – stále, zklamány – námi*. Ve třetí sloce je užito rýmu přerývaného. Objevují se metafory: „*oči lampy vlnící spirály*“, „*vaše rty dnes ještě jsou rudé rybíz*“. Jedná se o milostnou lyriku.³⁶

1937 – 1938

*Hudba*³⁷

Tato báseň je již sémanticky hůře čitelná. Nese název *Hudba* patrně pro svoji melodičnost. Je zde uplatněn střídavý rým – a, b, a, b...Rým je jednoslabičný i dvojslabičný. Některá užitá slovní spojení v nás hudbu evokují: „*tvůj pláč je přerýván pištalou vodotrysku*“, „*prameny hrají v tmách*“, „*hrany vojákům raněným, bubnují na frontách*“. Celá báseň je pesimisticky laděná. Jistě reaguje na nepříznivý vývoj politických událostí s hrozbou válečného konfliktu. Potvrzují to tyto verše: „*hrany vojákům raněným, bubnují na frontách*“, „*mrtvé vojáky přivábí zpět dívky jejich jmény*“

³⁸

³⁵ Báseň viz Přílohy – Příloha č. 1

³⁶ Báseň viz *Studentský časopis*. Praha: F. Borový, 1935 - 1936, XV., č. 1.

³⁷ Báseň viz Přílohy – Příloha č. 2

³⁸ Báseň viz *Studentský časopis*. Praha: F. Borový, 1937 - 1938, XVII., č. 1.

1938 – 1939

*Plačící skřivan*³⁹

Básník by se rád převtělil do plačícího skřivana, z jehož pohledu by sledoval svoji vlast. Vyjevuje nám pesimistické obrazy, o kterých by jako skřivan zpíval, např.: „*O lodnicích ztrativších světlo v bouři*“. Dále zde zdůvodňuje, pro co by takto zpíval. Chce říci, že je čeho si v životě vážit a jsou věci, pro které má cenu žít, např.: „*pro všechny hvězdné noci utracené v máji*“, „*pro prameny důvěrně znící nám*“, „*a pro všechno co jsme si slíbili*“... Z básně je příznačné, že zde naráží na jistý cizí prvek, nejspíš na nacistické Německo. Můžeme to vyčíst z verše: „*být skřivanem, jenž cizí srdce nepočeští*“. Je zde motiv vlastenectví: „*být skřivanem a milovat svou vlast*“. Na konci básně se autor propadá do ještě větší beznaděje. Z veršů „*nad čistou loukou, kde padla laňka jednou ranou, najdete tu píseň dozpívanou*“ lze vyčíst, že tato báseň je opět kritikou války. Už není o čem zpívat. Absurdita války je zde navozena kontrasty, neboť louka je čistá a laňku také vnímám jako symbol nevinnosti a plachosti. Tato krása je zničena jednou ranou. Šeřík básni nejspíš poukazuje na to, jak lehké je zničit lidský život a všechno, co si člověk slíbil a vysnil. Sám básník vnímá tuto svoji odbojnou báseň ze svých studentských let jako čtenářsky nejuspěšnější.⁴⁰

*Chlapec v poli*⁴¹

V této básni je užito rýmu přerývaného... Často je zde rýmováno jen jednoslabičné slovo. Objevuje se i tzv. rým obsažený např.: *hran – ran*. Báseň je nejspíš opět kritikou války. Krutost války je patrná v přívlastcích: „*mladičkový spáček*“, „*prapor krvavých ran*“. Báseň je umocněna opět kontrasty: „*jalovcem voní mez šlehaná plamenem hlíny*“. Hodně se objevují přirovnání: „*ústa má vlahá jako večerní sluka*“ a personifikace: „*vítr rve hvězdám vlasy*“. I v této básni je přítomný motiv cizince jako nežádoucího elementu: „*dubnové skřivany plaší cizinec sukovou holí*“.⁴²

1939 – 1940

*Tesknice*⁴³

Báseň je melancholicky laděná, převažují pocity stesku a samoty. V básni je patrný pohyb. Básník se dívá na letící hejna na obloze a má pocit, že je sám. Hejna

³⁹ Báseň viz Přílohy – Příloha č. 3

⁴⁰ Báseň viz *Studentský časopis*. Praha: F. Borový, 1938 - 1939, XVIII., č. 8, s. 226

⁴¹ Báseň viz Přílohy – Příloha č. 4

⁴² Báseň viz *Studentský časopis*. Praha: F. Borový, 1938 - 1939, XVIII., č. 9, s. 256

⁴³ Báseň viz Přílohy – Příloha č. 5

mohou symbolizovat odcházející dětství a nastupující dospělost. Šeříkovi bylo v této době dvacet let a nejspíš byl s tímto pocitem často konfrontován. Lze to vyčíst z následujícího verše: „*vraťte mi dětskou duši, abych nebyl sám – musí mi odletět*“. Dále tyto verše - „*zhasl mi krásný sen*“, „*dívám se do podzimu*“ mohou vystihovat básníkův pocit, že krásné dětství je pryč. Nastává období, které je ponuré, teskné, neveselé, ničím nepřekvapivé – dospělost. Čím více se však propadá do pocitu beznaděje, cítí najednou, že přichází něco zase úplně nového, co možná není tak špatné: „*A i když srdce mé je krutě bičováno – svítá v něm nové ráno*“.⁴⁴

Světlo naděje⁴⁵

Báseň je poměrně jednoduchá svým schématem. Je složena ze dvou slok o čtyřech verších. Rým je střídavý a, b, a, b...rým je jednoslabičný a jednou se objevuje i rým obsažený: zmoknu – oknu. Báseň je tedy lehce plynoucí a rytmická. Světlem naděje je pro Šeříka domov. Ví, že až mu bude nejhůře „*až bude bouřit noc, až vichřici hvězd zmoknu*“ může se kdykoli vrátit domů za matkou, tam najde vždy útěchu.⁴⁶

Kouzelný vlak⁴⁷

Celá báseň je vzpomínkou na básníkovo dětství a na večerní uspávání maminkou. Je z ní patrné, že básník choval k matce velmi vřelý vztah. V básni je podobně jako v básni *Tesknice* zřetelný pohyb. Dětství je totiž přirovnáno ke kouzelnému vlaku, který básníkovi právě odjíždí. Své vzpomínky přirovnává k vílám. Měsíc je přirovnán k velké nazlátlé nebeské hostii. V básni jsou velmi časté personifikace: „*tma dávno dýchá na květinu vonnou*“, „*v keřích už vítr usíná*“, „*spí ticho v ložnici*“.⁴⁸

Jeseň⁴⁹

Báseň byla napsána pod pseudonymem J. Kříklán, kterého Šeřík také užíval. Už stejné motivy, či podobná témata v ostatních básních (např. báseň *Dívka na prahu jeseně*) mohou prozradit, že báseň opravdu patří Zdeňku Šeříkovi. Tato otázka byla stoprocentně vyřešena dopisem od Ivana Skály adresovanému Šeříkovi. Sklála v něm

⁴⁴ Báseň viz *Studentský časopis*. Praha: F. Borový, 1939 - 1940, XIX., č. 1, s. 40

⁴⁵ Báseň viz Přílohy – Příloha č. 6

⁴⁶ Báseň viz *Studentský časopis*. Praha: F. Borový, 1939 - 1940, XIX., č. 3, s. 69

⁴⁷ Báseň viz Přílohy – Příloha č. 7

⁴⁸ Báseň viz *Studentský časopis*. Praha: F. Borový, 1939 - 1940, XIX., č. 5, s. 130

⁴⁹ Báseň viz Přílohy – Příloha č. 8

vyzdvihuje básně různých spisovatelů a mezi nimi i ty Křiklánovi. Tužkou bylo v dopise dodatečně připsáno básníkovou manželkou, že Skála v té době ještě neznal tento Šeříkův pseudonym. V básni je užito střídavého rýmu, který je pro Šeříka příznačný. Jazyk je bohatý na personifikace: „*slunce mdlé dolévá poslední číši vína*“, „*strom propil listí nazlátlé*“, „*stříbrné prsty deště nám zas na skle hrají kratochvíle*“. V této básni je užito veršového přesahu.⁵⁰

Při listování Studentským časopisem a při procházení jednotlivými jeho roky, si uvědomuji, že básníková tvorba procházela i během těchto několika málo let znatelným vývojem. Od hravých veršů milostné a intimní lyriky se básník dostává až k závažnějším celospolečenským tématům, jako je kritika války. Zde odkrývá svůj cit pro rodnou zemi a klade důraz na vlastenectví. Později v jeho básních převažuje návrat do dětství a vzpomínání na svoji matku. Dle mého názoru všechny básně spojuje motiv přírody, která je v jeho básních všudypřítomná.

3.2 K vývoji a poetologickým proměnám Šeříkovy poezie – pokus o interpretaci

Veselé dívky (1938)

Šeřík inspirovaný poetikou Františka Halase napsal tento básnický soubor jako polemiku k Halasovým *Starým ženám*. Halasovy *Staré ženy*, jako básnická skladba krajně pesimistická, nejspíš vyvolaly ve společnosti řadu diskusí a pobouření. Neboť se jí inspirovali i mnozí další spisovatelé. K těmto epigonům patří třeba S. K. Neumann se sbírkou *Starí dělníci* nebo básnířka Jana Pohanková s básnickou sbírkou *Žena nůše píseň kost*. Halasova báseň je psána volným veršem rytmicky nepravidelným. Báseň je založena především na opakujících se refrénovitých pasážích a na kumulaci stejných slov na začátcích veršů. Šeříkovy *Veselé dívky* jsou rytmičtější a Šeřík častěji užívá rýmu. Nejčastěji se objevuje rým přerývaný:

---

⁵⁰ Báseň viz *Studentský časopis*. Praha: F. Borový, 1939 - 1940, XIX., č. 3, s. 69

„*dívky s ocúnovými ústy*
dívky jež prvně líbaly
dívky jimž odcházejí
Milenci do dáli“ ...

Šeřík stejně jako Halas užívá řetězení metafor. Metafory se vždy nabalují na jednu popisovanou část těla. U Halase jsou v centru pozornosti oči, ruce, vlasy, klíny a tváře starých žen. U Šeříka jsou to oči, ruce, vlasy, prsy a klíny. Ze *Starých žen* na nás dýchá smrt. Smrt je všudypřítomná v celé básni od začátku až do konce. Ve *Veselých dívkách* jsou naopak patrné motivy mládí „*ústa v smích oči v pláč propuknou zcela z nenadání v šatech plesových*“, nevinnosti „*vášeň jste ještě nerozdaly*“, touhy „*ve výhni měsíce se nahé dívky vášni oddaly*“, zrození „*v klínech dívek spí budoucí pokolení*“, očekávání „*vy ruce něžné, vás čeká láska dětí*“ i zklamání, neboť milenci dívkám odcházejí „*dívky teskné a opuštěné jak vlny na písčíně*“. Objevuje se i symbol plodnosti „*pohledy těhotné krásou*“. V básni *Veselé dívky* je patrná i dějová linie. Dívky se oddávají milencům, kteří je nakonec opustí. Jsou tedy smutné a očekávají narození svých potomků. V poslední sloce je dle mého mínění velký kontrast. Do sloky vstupuje sám básník, který vidí dívky zase konečně šťastné a plné naděje. Naproti tomu je však přirovnává k blouznivým Viktorám. Zdá se mu, že slyší jejich výkřiky a zoufalství, neboť zůstaly opuštěné. Nedá se tedy říci, že by šlo o zcela optimistickou sbírku.⁵¹

Nepřetržitost (1970)

Ve sbírce se objevují básně z různých koutů České republiky například z jižních Čech, Moravy (báseň *Olomoucká bohyně, Stará Morava*), Prahy (báseň *Průvodce cizinců na Karlově mostě*), Podkrkonoší (báseň *Kuks*). Dále čerpá z námětů biblických (*Ráj, Starý žalm, Z jaké látky jsme stvořeni, Kainovo znamení, Hymnus*), ze starořeckých bájí (*Orfeus*), z egyptské historie (*Kleopatra*), z české historie (*Jižní Čechy, Defenestrace*). Některé básně mají být vzpomínkami na české velké básníky (*Návrat Otokara Březiny, Noc s Holanem*). Sbírka je pojmenována po stejnojmenné básni *Nepřetržitost*.⁵² Název v sobě ukrývá možná hlubší sdělení. Neboť autor

⁵¹ ŠEŘÍK, Zdeněk. *Veselé dívky*. Popelín: nákladem Františka Novotného, 1938.

⁵² Báseň viz Přílohy – Příloha č. 9

po dlouhém básnickém odmlčení znovu nepřetržitě tvoří a tvořit nepřestává. V básni se objevují složité metafory a symboly, které si nedovolím interpretovat. V této básni stejně jako v jiných je patrná Šeříkova sečtělost a znalost mnoha historických souvislostí. V básni se například zabývá starověkým národem Ilyrů. Pro většinu básní ve sbírce je typické, že jsou psány veršem volným nebo přerývaným.⁵³

Rovnováha křídel (1974)

Sbírka je rozdělena do třech oddílů: *Vratič*, *Putování s mráčkem na holi*, *Vzetí na milost*. Podle mého názoru jsou ve sbírce obsaženy především verše, které jsou spjaté s Šeříkovým životem a krajinou. Toto sepjetí zdá se mi výraznější než v předešlých sbírkách. Možná si básník po prodělaných infarktech začal plně uvědomovat konečnost života. Existenciální motiv je podle mého názoru patrný v básni *Vratič*, v níž básník hovoří o jakési reinkarnaci člověka. Je možné, aby se prach v člověka opět obrátil? Nebo je to jen obráceně? Název básně je v podstatě také metaforou, neboť se člověk vrací do svého původního stavu. Má tedy úplně jiný přenesený význam, protože slovo vratič je pojmenování pro rostlinu. Podobného charakteru je báseň *Druhý infarkt* nebo *Hřbitov čas*. I v básni *Na humně* je stále přítomný motiv nezadržitelného plynutí času a motiv smrti. Básník se prochází modrými lesíky, slyší slavíka, zatímco pod hlínou je pomyslný hrncíř, který točí časem. Je si vědom, že pod tak krásnou přírodou leží jeho předci. Báseň je tedy opět založena na kontrastu života a smrti.

Dvě básně jsou přímo z jeho rodné vsi Popelín. Jedna nese dokonce název *Popelín*. Objevují se zde stejné existenciální prvky již výše zmíněné. Básník se těší, až bude mít po smrti nad sebou svůj Popelín. Objevuje se zajímavá metafora „*nebe tkalcující modravý popelín můj Popelín*“, neboť popelín je označení i pro látku. Báseň *Výlov Marázu*⁵⁴ je velmi melodická. V prvních dvou slokách o čtyřech verších se vyskytuje rým obkročný. Další dvě sloky o třech verších se v posledním verši rýmují spolu navzájem. Místní občané v básni ihned rozpoznají motivy typické pro tento kraj. Například verš „*a cesty do vsi sypem perletí*“ vypovídá o známé knoflíkářské tradici na Žirovnicku a jeho okolí. Bylo zvykem zde zasypávat cesty zbytky perleťových lastur. Dále je popsán samotný výlov rybníka.

⁵³ ŠEŘÍK, Zdeněk. *Nepřetržitost*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1970.

⁵⁴ Báseň viz Přílohy – Příloha č. 10

Do sbírky je zařazena i báseň *Už Mácha*, kterou J. Seifert označil za malý lyrický skvost. Podle mého názoru se tato báseň o dvou slokách hemží erotickými motivy. Už Mácha si uvědomil, že podstata světa, počátek a konec všeho (vesmíru) je ukryt v ženě. Již mezi jejími bradavkami spatřil vesmír. Podle mého mínění je zde žena symbolem tvořivé síly, díky níž se počínají nové věci, nový život.⁵⁵ Protože jsou ve sbírce vyjádřeny existenciální pocity básníka, které jsou pro tuto básnickou generaci příznačné, dále básníkovo citové sepětí s rodným krajem, hodnotila bych celou sbírku jako esteticky a literárněhistoricky nejcennější.

Tiché alarmy (1974)

Dle mého názoru si ve sbírce básník s verši pohrával. Verše jsou hravé, jednoduché, nejsou zde složité metafory a symboly. Je to veršování, které nepostrádá humor. Nejspíš náhodné a zajímavé je, že se zde v několika básních objevuje motiv vína (básně: *Obraz, Návštěva pohanského boha, Třídžbánový příběh, Pravý horal*). Rým je nejčastěji střídavý nebo přerývaný, často se objevuje i volný verš. V této sbírce bych vyzvedla básně: *Přírodě onikám* a *Svítání u trati*.

Z básně *Přírodě onikám*, je cítit básníkuv obdiv k přírodě a odpor k jejímu znečišťování lidmi. Báseň je rytmická, uplatňuje se zde rým střídavý. Velmi působivé a nápadité je grafické zvýraznění slov velkými písmeny tam, kde básník přírodě oniká. Tím ji antropomorfizuje.

Báseň *Svítání u trati*⁵⁶ se nerýmuje, je zde uplatněn volný verš. Svítání je přirovnáno k porodu: „*Slunce už prošlo dělohou*“. Básník si všímá divizen mezi kolejemi a zdá se mu, že slyší výkřik. Následuje ticho jako před porodem, než do stanice vjede vlak. Dle mého mínění se v tomto momentu projevuje básníková citlivost a fantazie.

Dvě básně ze sbírky jsou věnovány básníkovi rodnému Popelínu. Jsou to básně: *U Marázu, Blízko*. Báseň *U Marázu* je psána volným veršem. Zajímavé je užití synekdochy:

---

⁵⁵ ŠEŘÍK, Zdeněk. *Rovnováha křídel*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1974.

⁵⁶ Báseň viz Přílohy – Příloha č. 11

„Plovali tmou:

Křeče a puškvorec

Ve dvou se slastně tone“

Z těchto veršů lze pochopit, že se zde nejspíš někdo topí.

„A rybník Maráz potmě vibroval

stříbrem a kačenami“

V tomto verši básník popsal své pocity. Když se ve tmě do pohupující vody odráží hvězdy, vytváří se klamný pocit, že rybník vibruje.⁵⁷

Obrázek 2 Popelín - rybník Maráz

Rybničná země (1975)

Na obálce knihy vyšly citáty známých spisovatelů a kritiků, kteří na Šeříkovu tvorbu měli kladné ohlasy. Šeřík se za ně v jednom dopise Seifertovi omlouvá, jelikož i Seifertův citát byl zde použit. Tvrdí, že jich použila redakce a on neměl možnost ovlivnit jejich konečný výběr. Nedostal se ani ke korektuře, neboť prý šlo o nakladatelskou záležitost.

---

⁵⁷ ŠEŘÍK, Zdeněk. *Tiché alarmy*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1974.

Na úvodní straně sbírky je báseň *Má vlast*, která už sama o sobě hovoří o její tematice. Kniha je rozdělena na čtyři části: *Hymnus*, *Blízko*, *České moře*, *Ves na Vysočině*. Už z názvu sbírky je patrné, že v ní dominují básně s přírodní tematikou. Nejčastějším motivem je voda (řeka, rybník...). Často se zde vyskytuje postava rybníkáře Jakuba Krčina. Rybníčnou zemí má nejspíš básník na mysli Jihočeský kraj.

V první části sbírky *Hymnus* se objevují hlavně básně oslavující tento kraj a příznačně jsou po něm pojmenovány: *Jihočeská*, *Jižní Čechy*, *Žně v jižních Čechách*, *Jihočeská noc*. Do stejné části sbírky je zařazena i báseň *Rybníčná země*, která se stala stěžejní a byla podle ní pojmenována celá sbírka. Báseň je psaná volným veršem. Vyniká obrazností a velkým množstvím metafor „*brodiví ptáci hledají tam dole utopené vsi a louky*“.

Druhá část sbírky *Blízko* obsahuje převážně básně oslavující Vysočinu a básníkův rodný kraj. Znovu zde lze nalézt básně: *U Marázu*, *Už Mácha* nebo *Blízko*. Ty se již také objevily ve sbírce předchozí. V nové básni *Pod Javořicí* básní o čem zpívá pěnkava. Uplatňuje zde verš střídavý a přerývaný. Ve druhé sloce je výrazná eufonie.

Třetí část sbírky *České moře* obsahuje básně popisující činnosti na Českomoravské vrchovině a v jižních Čechách. Snaží se zde opět vyhovět tehdejší literární socialistické koncepci.

Čtvrtá část *Ves na Vysočině* byla napsána už na počátku šedesátých let, publikována byla až v této sbírce. Jedná se o básnickou poemu o čtrnácti kapitolách. Jde o jakési vyznání Vysočině, zejména rodné vsi. Myslím si, že pro občany Popelína je z celé poemu nejzajímavější jedenáctá část. Básník v ní prostřednictvím metafor popisuje svoji nejoblíbenější cestu ve vsi. Zahnuje do ní i své kamarády.

*„Je jedna cesta, která vede do humen a do lesů,
březový úvoz, bažant, hrst vůně ovesné,
ta cesta v oblacích tak všedně svátečních
se zastavením v Kamenité,
kdybys tam blatouchy rozhrnul,
pramínek by se radostí rozbrečel,
polní cesta,
zelená vlhkost táhne z hlubočin,
když strmě stoupáš k Snížkovu buku,
k buku, co podobá se indickému slonu*

*a v chobotu svých větví unese
rotačku nebo kolotoč, hospodu s kapelou,
taneční sál,
slyším růst mrakodrap z komáří hudby, polibků,
dupotu nohou,
cesta k buku,
jednou tam v bukvicích zpíval
Vlastimil Školaudy
arii z Rusalky a Ivan Skála ryl do kůry verš
o chlebové kůrce...Buk, možná tři sta let
schraňoval látky na léta ozvučná, dřev,
běhající svaly,
i na tu korunu, co umí vesmír a strhnout
na sebe
a paměť přetřásat,
ta cesta, krátká cesta,
co bere a zas vrací dech,
tichá cesta,
ne, nechci ji v té básni přejít celou,
protože chci se ještě vrátit, jít ji rovnou, jít ji znovu,
snad jenom v trochu jiný,
příhodnější čas“⁵⁸*

---

⁵⁸ ŠEŘÍK, Zdeněk. *Rybničná země: verše na jihočeské motivy*. 1. souborné vydání. České Budějovice: Růže, 1975.

Obrázek 3 Popelín - cesta k Buku

Zemědým (1977)

Šeřík v básních této sbírky často využívá volného verše, dále přerývaného a střídavého rýmu. Většina básní reaguje na dobovou společenskou situaci, sbírka je tedy politicky angažovaná. Nejčastěji se objevují básně opěvující dělnické profese. Politický podtext je zřetelný již z názvů básní: *Žně v jižních Čechách*, *Zedníci*, *Opraváři strojů*, *Asfaltéři*, *Malíři pokojů*, *Dělnice*. Šeřík ve sbírce reaguje i na závažné téma války. Této tématice jsou věnovány básně: *Modrý plecháček*, *Studna jde přes frontu*. Kritiku koncentračních táborů vnesl do básně *Ravensbrück*.⁵⁹ Nesmyslnost a krutost nacistického počínání je vylíčena právě na příkladu tohoto koncentračního tábora určeného ženám, kdy toto něžné pohlaví musí snášet německý teror. Ve sbírce opět nezapomněl na svoji Vysočinu. Věnoval jí báseň *Kopce Vysočiny*. Sbíрка nese název po stejnojmenné básni *Zemědým*.⁶⁰

⁵⁹ Báseň viz Přílohy – Příloha č. 12

⁶⁰ ŠEŘÍK, Zdeněk. *Zemědým*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1977.

Člověk větrolam (1981)

Básník se ve sbírce nezaobírá pouze rodnou Vysočinou, ale také celou vlastí a jejími proměnami. Všímá si toho, jak se spolu s ní proměňují lidé, zvláště v době zmítané politickými událostmi. Autor sám své verše charakterizuje jako „alarmy k obnově a obraně života, k lásce a boji“ nebo „sondy do minulosti, současnosti i budoucnosti země“. V některých básních se opět odráží společenskopolitická situace. Báseň *Květnové ráno 1945* je věnována železničářům, báseň *Loupání cibule* je věnována ženám z popelínské fruty. Na druhé straně by bylo zvláštní, kdyby básník ohlížející se kolem sebe, socialistické poměry nezaznamenal. V básni *Beznohý ze země za velkou louží* odhaluje problematiku zmrzačených válečných veteránů a jejich zařazení se zpět do společnosti. V básni je mnoho metafor. Uříznutá noha je přirovnávána k pahýlu stromu. Ten se však znovu oděje listím a zazelená se. Básník se ptá, kde má tento člověk najít útočiště. Nikdo nezná odpověď „a všichni byli náhle neúčastné stromy otáčející se v alej mlčení“.

*„Kam odejít má beznohý
když skončí válka?
- Nu přece do svědomí
na první kolej na tu
kde může odložit
své berly“*

Báseň nepostrádá hloubku. Ač je člověk zmrzačený válkou, není jeho život zbytečný, pokud mu zůstalo svědomí čisté.⁶¹

S kým spává múza (1981)

Jak už bylo několikrát řečeno, Šeřík je básník, který se zabývá každodenními problémy, básník mapující svět kolem sebe. Z básní vyplývá, že je jedno, v jaké době žijeme, problémy se vyskytují napříč lidstvem. Dle mého mínění tedy v některých básních chybí nadhled a optimismus. Je to spíš povzdech nad nešvary společnosti. Nejsem si zcela jista, jak tehdejší režim přijímal takové ladění veršů. Určitě ne každá

---

⁶¹ ŠEŘÍK, Zdeněk. *Člověk větrolam*. 1. vyd. Praha: československý spisovatel, 1981.

báseň vyhovovala tehdejší literární socialistické koncepci. Navíc v této sbírce, stejně jako ve většině ostatních, najdeme ponuré verše s kritikou války a fašismu. Tematika sice nebyla s tehdejší literární koncepcí v rozporu, pozitivní ladění se ale vytrácelo. Ponurou básní s kritikou koncentračních táborů je *Hnědá fuga*.⁶² Tato báseň je velmi ironická. Ironické je použití slov, která jsou symbolem slávy, v situaci přímo tragické. Jako příklad uvedu vavřín, tedy rostlinu, která byla vždy symbolem vítězství. Nyní je použita ve spojení „vavřínem z ostnatého drátu“. Podobným zde užitým ironickým spojením slov je spojení „věnčili samu smrt“. Těmito kontrasty v básni autor dosahuje většího účinku na čtenářův prožitek. Kritika fašismu se objevuje v básních: *Co zbylo z Franka*, *Chilské obrazy*. Dle mého úsudku tedy není celá sbírka pouze politicky angažovaná.⁶³

Nedokončená (1986)

Poslední velmi útlá sbírka obsahuje rýmované krátké básničky. Neoplývají už velkým množstvím metafor, jako básně v předešlých sbírkách. Sbírkou bych hodnotila už jako poměrně výrazně angažovanou, neboť se v básních ukrývá hodně socialistických motivů. Tematika básní je zaměřena především na obyčejné dělnické profese. Z výše zmíněných jsou to například tyto básně: *V kovárně u dědouška*, *Horalská*, *Pocta Krčínovi*, *Rybář Mahen*. Socialistická inspirace husitstvím se projevuje v básni *Husitský kancionál*. Stále jsou přítomné básně opěvující Vysočinu a básníkův rodný domov, jsou to například básně: *Samorost*, *Na trati*, *Přelet přes horu Javořici*, *Nedokončená*. Za velmi symbolickou bych označila báseň *Nedokončená*. Nese stejný název jako celá sbírka a je autorovou poslední básní, neboť autor zemřel ještě před vydáním sbírky. Je to v podstatě báseň, která shrnuje celou autorovu tvorbu, v níž vyznával především hodnotu domova. Z *Nedokončené* mám pocit, že se básník chce ještě naposledy projít Popelínem, jeho rodnou vsí. Jde z kopce do vsí a cestou si uvědomuje všechno, co je kolem a co měl rád. Vidí vysílač Javořici, od hřbitova cítí vůni devětsilu, zdraví děti a cítí jaro. Nejvíce symbolický je verš poslední:

---

⁶² Báseň viz Přílohy – Příloha č. 13

⁶³ ŠEŘÍK, Zdeněk. *S kým spává múza: verše rozmarné a satirické*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1981.

*„Hvizdají dálky na příjezd a na odjezd
- Já mezi dvěma hvizdy vždy se převtělím -
V očích dým jeřábů těch křižníků všech cest
Dál svádím bitvy o svůj Popelín“*

I přestože měl básník v době složení básně nejspíš na mysli odjezd zase zpět domů do Prahy, netušil, že se báseň stane symbolem i pro jeho věčný odchod z tohoto světa.⁶⁴

---

⁶⁴ ŠEŘÍK, Zdeněk. *Nedokončená*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986.

4. Šeřík v zrcadle soudobé literární kritiky

Jak už bylo výše zmíněno, Šeříka lze zařadit do generace pozdně debutujících autorů, po válce debutoval až v sedmdesátých letech. Největší vlna debutujících autorů již byla v letech šedesátých. U těchto autorů hrála roli zkušenost se světovou válkou, s níž se museli vyrovnat. V této době se vyrovnávali se smrtí jak svých přátel a rodin, tak i s vlastní konečností. Bylo to patrné i z korespondence Seiferta se Šeříkem, kdy si Seifert už jako poměrně starší debutující autor tento fakt připouštěl, možná i díky zdravotním problémům, které ho v té době trápily.⁶⁵ Proto se tito autoři dívají na svět především svými očima a ne očima komunismu. Česká literární kritika však byla normativní a odehrávala se v duchu dogmatického socialistického realismu. Hodnota spisovatele nebo básníka byla určována podle toho, jak moc dokáže básník propojit tematiku svých básní, ať už milostnou či přírodní, se socialistickým světem. Básník musel dokázat, že jeho poezie má takzvaně vyšší společenský dosah. Na básníka tedy byly kladeny opravdu vysoké nároky, společenská situace byla špatně čitelná. Socialismus měl být všudypřítomný. Tudiž byli zatracováni i ti autoři, kteří témata od sebe oddělovali. Pokud vydali sbírku s milostnou tematikou a později sbírku politicky angažovanou, nebylo na ně dobře nazíráno. Básník nemá mít mnoho tváří, vždyť socialistický svět je jen jeden. Šeřík byl básníkem, u něhož se socialistické prvky objevovaly. V jeho pozdějších sbírkách je stále častěji přítomný pracující lid na Vysočině. Zcela příkladným básníkem pro režim však také nebyl. Tehdejší režim neuznával zaměření básníka na soukromý život a na jeho subjektivní pocity. Tedy když zde převažoval jiný rys než politická angažovanost. Bylo to především převažování krajinomalby, návrat k domovu, venkovu, návrat do dětství nad politickým aspektem. Básník nemohl vyjádřit byť milostné trápení, neboť byl režimem nařčen, že se nedovede radovat z velkých darů života. Básník ani spisovatel by podle socialistického režimu neměl utíkat od společenské reality do svého soukromého života. Šeřík byl básníkem meditativním, který opěvuje především svůj rodný kraj, přírodu Českomoravské vrchoviny a možná trochu romantik. Tím se tedy často od socialistických norem odchyloval.⁶⁶

V následujících odstavcích se zaměřuji na soudobé literární kritiky, které vycházely především v odborných vědeckých časopisech. Tím byl například Literární

---

⁶⁵ Památník národního písemnictví v Praze, fond *Zdeněk Šeřík*, korespondence - soupis dopisů Seiferta

⁶⁶ *Literární měsíčník: časopis českých spisovatelů*. Praha: Československý spisovatel. 1976, s. 38 - 46

měsíčník. Z výpovědi Šeříkovy dcery je patrný básníkův zájem o společenské dění. Znal se s mnoha vlivnými spisovateli, básníky i redaktory té doby. S mnohými se stýkal již od studentských let. Mezi nejvýznamnější patřil Ivan Skála, Vlastimil Školaudy nebo Josef Rumler. Často se navštěvovali i se svými rodinami. Nedílnou součástí jejich „básnického“ života, byla i výměna korespondence. Uvnitř dopisů mimo popisu jejich současného osobního života, byly často přiložené básně. Básníci se takto navzájem informovali o nových básních a chtěli znát vzájemné názory a připomínky, než sbírku vydali. Později si své sbírky básní navzájem věnovali, nejspíš ve znamení díků. Věnování uvnitř byla většinou velmi srdečná. Josef Rumler byl Šeříkův kamarád a velký obdivovatel. Sledoval jeho tvorbu od počátku až do konce a neunikla mu jediná sbírka. O přátelském vztahu svědčí pozitivní kritiky i srdečná věnování ve sbírkách. Oslovuje Šeříka jako přítele z nejmilejších a nejvěrnějších, básníka na slovo vzatého. V závorce uvádí, že to ví on a brzy to budou vědět všichni. V dalším věnování ho oslovuje jako druha nad jiné milého. S obdivem se vyjadřuje k jeho osobité tvorbě. V roce 1982 mu v literárním měsíčníku vychází kritika *Lyrík českého naturelu*, komentuje v něm Šeříkovu tvorbu. Vedle již zmiňovaného Josefa Rumlera se zaměřují na kritiky Milana Blahynku, Josefa Drbohlava a Pavla Bělíčka.

Sbírkou *Veselé dívky* podle Rumlera přispěl k polemice o Halasových *Starých ženách*. Ke stáří žen zde autor dává do kontrastu dívčí mladost. Šeříkovo pokolení si z Halase vybíralo to záporné a převracelo to v životní klad. Autor se sám o tomto díle vyjádřil jako o „epigonské hříčce“. Rumler tvrdí, že byla napsána halasovsky enumerativní metodou, avšak na rozdíl od svého mistra se zde nevzdává rýmu, který byl zvláště pro jeho mládí typický. Básníkovy příspěvky zejména ve Studentském časopise měly u Halase velký ohlas. Šeřík se dále inspiroval Vilémem Závadou.⁶⁷

Básnická skladba *Ves na Vysočině* se trochu vymyká předchozím básním svým delším rozsahem i celkovým zaměřením. Rozsahem zůstala v Šeříkově poezii ojedinelá až do konce jeho tvůrčího období, tedy až do jeho smrti. Šeřík ji napsal po těžkém srdečním onemocnění. Sám autor sbírku charakterizuje jako „básnické a filozofické zmrtvýchvstání“. Autor si podle Rumlera v této sbírce uvědomil své znovuzrození. Na této životní křižovatce dozrívá předchozí tvůrčí období a začíná nové. Mezi refrénovitými spojovacími pasážemi se podle kritika nachází mozaika krajinářských momentek s pracujícím člověkem v popředí, který je vždy nějakým rysem svázán s autobiografií člověka. Kritik se domnívá, že si zde Šeřík ujasnil smysl svého

---

⁶⁷ *Literární měsíčník: časopis českých spisovatelů*. Praha: Československý spisovatel. 1982, s. 113

uměleckého, ideového i formálního východiska a navíc si zde definitivně vyřešil problém rytmu. Rým se podle Rumlera stal jednotícím činitelem jeho tvorby, neboť díky němu jsou Šeříkovy básně melodické. Skladba je však zcela nerýmovaná, je tedy klíčovým mezníkem v jeho tvorbě. V dalších sbírkách se už Šeřík nebojí kombinovat volný verš s verši rýmovanými. Tato báseň o čtrnácti kapitolách byla publikována až roku 1975 ve čtvrtém oddílu sbírky *Rybničná země*.⁶⁸

Sbírka *Nepřetržitost* nebyla podle Rumlera pouze svědectvím vyhraněné individuality lyrika. Chápe ji jako zvěčnění tvůrčí vteřiny, rozprostření básnické tematiky a poetiky do značných časových rozloh. Pociťuje, že se básník snaží o zdůvodnění smyslu lidské kultury, která je vzdělávána v posloupnosti generací.⁶⁹

Rumler se domnívá, že pro sbírku *Tiché alamy* je příznačná jemnost a křehkost veršů. Zároveň je v ní přítomna houževnatost, s níž básník bojuje o charakter člověka ve smyslu společenském.⁷⁰ Znamý kritik Milan Blahynka se vyslovuje vůči opakování se básní v Šeříkově sbírkách a vůči příbuznosti veršů ve sbírce *Tiché alamy* a *Rovnováha křídel*. Domnívá se, že je v něm ukryt hlubší smysl. Sbírky *Rovnováha křídel* a *Tiché alamy* by klidně podle kritika mohly vyjít jako svazek jeden, kdyby u nás bylo zvykem vydávat tlustší knihy veršů. Zdá se mu, že tato poezie patří k sobě, je jednoduchá, přestože možná vznikala v jinou dobu. Opakující se básní ve sbírce *Rovnováha křídel* a *Tiché alamy* je například báseň *Kde roste má sukovice*. Blahynka tvrdí, že je v básni uloženo autorovo vyznání, žízeň po životě a dialektika básníka, který miluje svoji rodnou Vysočinu, Hanou i Beskydy. Básník zde opěvuje milované hory. Hlubší smysl v opakování básně v obou sbírkách jistě bude, neboť se báseň objevuje i na obálce knihy *Rovnováha křídel*. Tento kritik potvrzuje myšlenku z předchozího odstavce. Dle jeho názoru se Šeřík od socialistických norem často odchyloval. Je to patrné z jeho kritiky, kdy tvrdí, že Šeřík není revolucionář poezie. Předpokládá, že ani jeho lyrické alamy nejsou ideově převratnými výboji, nýbrž je to poezie, která pro život není marná. Kritik v básníkově vidí kosmonauta, který cítí „neznámá slunce pod svou kůží“. Nejspíš tím myslel, že se básníková tvorba stále vyvíjí a básník je mnohdy sám překvapen, jaké stránky své osobnosti nalézá a odkrývá. Nejbližší přirovnání pro básníka je podle Blahynky přirovnání k „Pravému horalovi“ (což je

---

⁶⁸ *Literární měsíčník: časopis českých spisovatelů*. Praha: Československý spisovatel. 1982, s. 113

⁶⁹ Tamtéž

⁷⁰ Tamtéž

báseň ze sbírky *Tiché alarmy*). Tuto poezii charakterizuje zajímavým spojením. Zdá se mu, že se spolu s básníkem naučila „bičem si prásknout do zármutku“.⁷¹

Ve sbírce *Rovnováha křídel* Rumler vyzdvihuje Šeříkovu promyšlenou kompozici, z jejíhož hlediska sbírku lze řadit ke kompozičním vrcholům. Autor se zde podle kritika snaží o konečnou harmonii (je patrná i v názvu sbírky), která se zdá být nejistá.⁷²

K odkazu Zdeňka Šeříka se též v Literárním měsíčníku vyjádřil kritik Pavel Bělíček. Příspěvek nesl název *Rovnováha básnického obrazu* a reagoval na tutéž sbírku. Z mého pohledu je kritika povedená a objektivní, nepostrádá hloubku. Objektivnost možná spočívá v tom, že kritik nebyl zasažen emocemi jako Šeříkovi známí a přátelé. Tudíž měl k dispozici větší odstup a méně zaujetí. Také není kritika zaměřena pouze jednostranně, tzn., zda spisovatel dostatečně naplnil socialistickou koncepci. S ostatními zde zmíněnými literárními kritiky se shoduje v tom, že inspiraci pro sbírku *Rovnováha křídel* nacházel Šeřík v rodném kraji. Bělíček postřehnul, že básník sbírku rozdělil na pomyslné části podle její tematičnosti. V úvodní části se básník podle kritika zaměřil na Moravu a Beskydy. Ač se beskydská krajina v Šeříkových sbírkách občas objevuje, není zcela jasné proč. Podle dcery básníka není známé, že by Šeřík nějak více tuto krajinu navštěvoval. V této části se Šeřík zaměřil na historii, neboť v jeho básních ožívá praslovanská mytologie, Velká Morava a zbojnické legendy. Kritik se domnívá, že ve druhé části sbírky tato tematika ustupuje jihočeským rybníkům a dojmům z cest. Při četbě zmíněných básní má dojem, jako by se pročítal knihou národních dějin. Básně jsou prokládány i obrazy ze všední přítomnosti. Jedním z všedních motivů je třeba výlov rybníka. Také se zde objevují socialistické prvky, jedním takovým je třeba stavba Leninova subotníku. Básník si občas vypůjčil římský, arabský a tibetský kolorit, ten podle Bělíčka není nijak důležitý, není v něm ukryto hlubší poselství. Jsou to pouze statické pohlednice. V závěrečné části sbírky nabírá na převaze milostná lyrika, v té je oslavována žena. Bělíček podotýká, že jsou zde Šeříkem spojovány dvě protikladné věci, jako je pohanská smyslnost a barokní duchovnost. Tato zvláštnost je korunována rámcováním básní zvláštními tituly. Autor zde používá dějová abstrakta, jako je „*tlučení ticha*“, „*jitření*“. Bělíčkově se občas zdá, že se básník dopouští jazykových obecností, které zakrývají myšlenkovou chudobu. Naproti tomu se domnívá, že podstatné hledá básník někde v kořenech. Jeho básně v nás vyvolávají pocity hloubky,

⁷¹ *Tvorba: list pro kritiku a umění*. Praha: Rudé právo, 1976.

⁷² *Literární měsíčník: časopis českých spisovatelů*. Praha: Československý spisovatel. 1982, s. 113

skrytu a ztajenosti. Účinek některých básní je podle kritika téměř mystický. Skutečnost se v básních rozkládá v symbol, čas je třeba chápán jako věčný koloběh. Domnívá se, že estetické účinnosti dosahuje Šeřík tam, kde se smyslový vjem a symbol nacházejí v rovnováze. Tuto rovnováhu podle něj Šeřík stále hledá. Tohle ovšem nebyl problém pouze Šeříkovy poetiky, ale dotýkal se dle Bělíčkovy názoru i části celé tehdejší poezie, která začala tíhnout k jazykové abstrakci. Šeříkova poezie se kritikovi zdá složitější, než poezie jeho vrstevníků.⁷³

Rybničná země je sbírka s jihočeskou tematikou. Rumler se domnívá, že nemá být pouze oslavou domova. Básník nechce jen splácet dluh svému kraji, nýbrž se snaží i popsat lid a děje na Českomoravském pomezí.⁷⁴

Rumler jako příznivec komunistického režimu vyzdvihuje především sbírku *Zemědým*. Domnívá se, že se v ní objevují nové náměty i témata. Šeříkova tematika se zaměřila na portrétování dělnických profesí. Je to popis lidí, kteří milují svoji práci a nevyměnili by ji za nic na světě. Rumler toto nové zaměření básnickovy poezie přijímá velmi pozitivně, nazývá ho dokonce čerstvým větrem, který do Šeříkovy poezie nově zavál. Sbíрка jistě dnes není společensky aktuální, nemá velkou hodnotu právě kvůli přílišnému stranickému zaměření.⁷⁵

Další sbírka nese název *Člověk větrolam*. Rumler se domnívá, že se v názvu ukrývá básnickova vlastní podobizna. Objevuje se zde tematika rodného kraje i Prahy, kde už básník po léta žije. Kritik se domnívá, že i do této sbírky Šeřík nezapomněl včlenit socialistický prvek. Socialistický prvek včlenil jak do kontextu historie, tak i do perspektiv budoucnosti.⁷⁶

Ve sbírce *S kým spává múza* je dle Rumlera tematika rodného jihočeského regionu rozšířena o náměty z Prahy a o současný svět práce. Šeřík chtěl pravděpodobně do své tvorby vnést satiru. Rumler se stejně jako Drbohlav domnívá, že Šeřík i přes jakékoli jiné snahy lyrikem je a zůstává jím. Jeho občasný satirický přesah jistě podle nich nezakládá podstatu nového žánru. Tento přesah hodnotí pozitivně jako něco, co do veršů vnáší šťávu, důvtip a svěžest.⁷⁷

---

⁷³ *Literární měsíčník: časopis českých spisovatelů*. Praha: Československý spisovatel, 1976, s. 109 - 110

⁷⁴ *Literární měsíčník: časopis českých spisovatelů*. Praha: Československý spisovatel, 1982, roč. 11, č. 1, s. 113

⁷⁵ Tamtéž

⁷⁶ Tamtéž

⁷⁷ *Literární měsíčník: časopis českých spisovatelů*. Praha: Československý spisovatel, 1982, roč. 11, č. 5

Zajímavá kritika se objevila v periodiku *Tvorba* uveřejněna Josefem Drbohlavem. Cení si toho, že básník sbírky vydává v malých nákladech, nesklouzává tedy ke komerci. Básně se rodí čistě z básníkovy nepokojného nitra. Samozřejmě básník chce u čtenářů najít odezvu na své myšlenky a pocity. Nejde mu však o množství recipientů (jejich počet může být klidně skromný), hlavně že vzbudí u svých příznivců ohlasy upřímné a spontánní. Kritik se domnívá, že básník neuznával tehdejší literární kritiku, která škatulkovala různé autory do jednotlivých příhrádek a skupin podle jejich tvorby. Tento Drbohlavův názor vychází právě z dovětky sbírky: *S kým spává múza*. Šeřík zde píše, že by se toto škatulkování kritice nemuselo vyplatit. Je to nepříjemné i pro autora, neboť se mu obtížněji prosazují výtvoř, které se neshodují s ustálenými představami kritiků. Vede je to často ke změnám hodnocení. Není zcela náhodné, že se výtka kritice objevila právě v této sbírce. Šeřík znám z předchozích sbírek především jako autor veršů milostné a přírodní lyriky, básník opěvující svůj rodný kraj a jižní Čechy, nyní (ve své předposlední sbírce vůbec) vydává básně jiného žánru než doposud. Novým Šeříkem uplatňovaným žánrem je zde satira. Sám se zmiňuje, že tento žánr to neměl nikdy lehké. Jde podle něj o nástroj velmi potřebný a diskusní, který může nejlépe dokreslit tvář každého autora. V této knize se silně objevuje Šeříkova poplatnost režimu. Vyplývá to i z jeho dovětky, kde za důležité považuje především znovuzrození socialistické satiry. Dle jeho názoru se z ní lépe pozná angažovanost autora pro společenskou a sociální tematiku a autorovo sepětí s problémy lidí. V neposlední řadě z ní lze poznat i umělecký aspekt. O tom, že se v této sbírce projevuje básníkově sepětí s režimem, svědčí i příznačné názvy básní jako je například *Fučíkovská* nebo *Absolutní demokracie*. V básni *Absolutní demokracie* se objevuje kritika nejvyšších vrstev společnosti, jako jsou magnáti, kteří vykořisťují lid. Drbohlav míní, že tato sbírka vyjadřuje Šeříkův osobitý občanský postoj. Jak se však kritik domnívá, umělecky i lidsky nejpřesvědčivější zůstává Šeřík v básních jemu motivicky příznačných, tedy hlavně v básních o rodném kraji. I v této sbírce je můžeme najít. Jsou jimi například tyto: *Vstupní*, *Jindřichohradecká pouť*, *Pohlednice z Třeboně*.

Drbohlav se domnívá, že sbírka *S kým spává múza*, měla být pro Šeříkovy čtenáře a příznivce překvapením. Překvapení se ovšem nekonalo, neboť charakter básní zůstal i přes malé tematické rozšíření stejný. Tento básníkův pokus však hodnotí pozitivně, neboť je mu sympatické autorovo hledání nových zdrojů a možností své tvorby. Šeřík si zřejmě připouštěl možnost, že i jeho dosavadní zdroje v poezii mohou být jednou vyčerpány. Ve sbírce se sice objevuje politická angažovanost a občanská

odpovědnost básníka, nicméně je v několika básních přítomna mírná provokace, za kterou jej tehdejší literární kritika mohla jistě odsoudit. Jednou z takových je báseň: *Psáno na zed' indiánskou hlinkou*, kde se objevil provokující obrat „ohanbíčko luny“. Podle Drbohlava Šeřík nechce nechat čtenáře lhostejným. V básni *Anonym* se zaměřuje na pokrytectví, které se s dobou nemění a je stále všudypřítomné. V přestrojení se totiž člověk může vydávat za kohokoli a je jednoduché někoho kritizovat. Možná tím mínil i pole literární, kdy se básníci i kritici skrývají za pseudonymy. V básni *Adeptům umění* vytýká maloměšťáctví. Sám kritik se domnívá, že lehkost názvu sbírky je v kontrastu s vážnými tématy, které se v básních mnohdy ukrývají.⁷⁸

Sbírka *Nedokončená* byla vydána až po básníkově smrti. Rumler udává, že Šeřík dva měsíce před svou smrtí odevzdal do nakladatelství rukopis sbírky s alternativním názvem *Nedokončená* (podle básně poslední). Po básníkově smrti se tento titul prosadil jako pro sbírku nejpříznačnější. Charakteristický je pro sbírku motiv pohybu (chůze, běh, jízda, let, vítr). Rumler tvrdí, že má sbírka rekapitulující ráz veškeré Šeříkovy tvorby, kterou korunuje sama básníková smrt. Podle kritika zde najdeme spojnice ke všem ostatním básníkovým sbírkám.

Do budoucna Rumler sázel na Šeříkův nerudovsky přitlumený humor. Bylo ho podle něj v moderní české lyrice málo snad až na výjimku Kainara. Zde tedy Šeříka přirovnal ke dvěma velkým básníkům.⁷⁹

Kdybych měla zhodnotit Rumlerovy kritiky, hodnocení by bylo spíš negativní. Podle mého mínění se kritik snaží až příliš vyhovět socialistickým tendencím. Proto nejsou jeho kritiky zcela objektivní.

---

⁷⁸ *Tvorba: list pro kritiku a umění*. Praha: Rudé právo, 1982.

⁷⁹ *Literární měsíčník: časopis českých spisovatelů*. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 123 - 124

5. Výpovědi pamětníků

Kromě dcery Zdeňka Šeříka, Marie Černé, již skoro v Popelíně není žijícího pamětníka, který by si básníka pamatoval. Dcera při setkání uvedla, že ji nejvíce oslovují básně, ve kterých otec popisuje přírodu a krajinu na Vysočině. Narodila se v tomto kraji stejně jako on, proto tyto básně oceňuje. Mnozí starší popelínští občané mají většinou o básníkovi určité povědomí. V mnohých případech znají pár básniček, které se k obci vztahují, nicméně básníka živého nezažili. Je jim známý pouze z vyprávění, nebo s ním nikdy nenavázali bližší vztah. Není se ani čemu divit, v tomto roce by Zdeněk Šeřík oslavil své 96. narozeniny.

Respondent č. 1, kterému je dnes již 78 let, básníka živě pamatuje. Popisuje cesty, kudy básník rád chodíval. Vzpomíná, že se rád procházel ke starému buku na místní koupaliště a dále cestou z nádraží do vsi. O cestě z nádraží do vsi básník složil báseň, ze které respondent odcitoval pár veršů. Název básně zní *Nedokončená*.⁸⁰ Se Šeříkem však respondent nikdy nenavázal osobnější kontakt, proto nemohl poskytnout konkrétnější informace.

Respondent č. 2 zase vzpomíná na své dětství a především na vyprávění svého otce. Toho se Šeříkem pojil velmi hluboký přátelský vztah. Vzpomíná, jak otec se Šeříkem chodívali již zmiňovanou cestou na koupaliště, kde za starým bukem opékali brambory a vedli přátelské debaty. Respondent zdůrazňuje, že otec byl výrazný odpůrce komunistického režimu, tudíž se domnívá, že ani Šeřík nemohl být žádným velkým komunistou. Respondentův otec jako umělec a přítel Zdeňka Šeříka ještě za svého života natočil video o Popelínu, kde lze vidět procházejícího se básníka svou oblíbenou vsí a krajinou. Video je doplněno o namluvené básně Zdeňka Šeříka. Je to nejspíš jediný audiovizuální pramen, kde můžeme básníka spatřit. Video má tudíž podle mého mínění pro ves i region velkou hodnotu. Respondent si nejspíš díky tomuto prameni vzpomíná na báseň o místním rybníku Marázu (*Výlov Marázu*⁸¹).

Dnes již žije nejspíš jediný pamětník, který se s básníkem znal osobně a ten mi také poskytl svoji výpověď. Ve své výpovědi respondent č. 3 uvádí:

„Zdeněk Šeřík, vl. jménem František Novotný se narodil v Popelíně. V té době patřil Popelín na Moravu do okresu Dačice. Do jižních Čech byl přiřazen za totality.

---

⁸⁰ Báseň viz Přílohy – Příloha č. 14

⁸¹ Báseň viz Přílohy – Příloha č. 10

To mělo politické pozadí a bylo nesmyslné, protože Popelín svým charakterem a nadmořskou výškou v 600 m. n. mořem je čistá Vysočina.

Zdeněk Šeřík pochází z živnostenské rodiny, jeho otec byl stolař, rovněž jeho manželka Božena Janáková, pocházela z Popelína. Byla to tehdy veliká láska, která vydržela po celý život. Básník se krátce nato přesunul do Prahy, kde zastával občanské povolání a básnění se věnoval jako vedlejší činnosti.

Zdeněk Šeřík byl regionálním básníkem v tom nejlepším slova smyslu. Byl hluboce citově založený a krajina vysočiny se silně promítala do jeho básnické tvorby. Jedna jeho překrásná báseň se mazlí s pojmem Popelín.

Přestože jsme se s manžely Šeříkovými přátelili, snažím se být objektivní při jeho posuzování. Během jeho života se vyskytovaly názory, že hodnocení jeho básnické činnosti velmi úzce souvisí s přátelstvím s Ivanem Skálou. To je ovšem nesmysl. Ivan Skála byl významný český básník a především vysoký stranický funkcionář. Hodně se navštěvovali a Skála často pobýval v Popelíně. Šeřík byl ale z jiného kovu!

Závěr

Předložená práce by měla uceleně pojednávat o regionálním básníku Zdeňku Šeříkovi tak, aby si kterýkoli člověk mohl udělat podrobnější představu o jeho osobnosti, životě a díle. Básník vždy srdcem tíhl k rodnému kraji na Vysočině a především ke svému rodišti Popelín. K tomuto cíli mi v teoretické části posloužilo vymezení specifického druhu literatury, literatury regionální. Ta se vždy vztahuje k určitému lokálnímu území. Pro pochopení této práce bylo důležité objasnit významové rozpětí termínů jako je region, regionální literatura, regionální osobnost.

Práce měla dva cíle, stejně jako dvě části. Cílem části teoretické bylo již výše zmíněné vymezení termínů a povrchové seznámení se s básníkem pomocí několika životopisů. Cílem části praktické bylo prohloubení informací o básníkovi. Neboť tato část obsahuje i Šeříkovo dílo. Spolu s ním a předchozím kontextem lze poznat básníkovu osobnost. Obrázek o básníkovi doplnily soudobé literární kritiky a výpovědi místních občanů. Práce by měla především sloužit místním občanům, kterým je tento kraj blízký. Důležitost regionálních umělců bych popsala jedním citátem známého francouzského spisovatele a letce „*Správně vidíme jen srdcem. Co je důležité, je očím neviditelné.*“. Člověk žijící mnoho let v jednom kraji a na jednom místě je často slepý k jeho skrytým krásám a výjimečnostem. Regionální spisovatel, či jiný umělec, může být mnohdy prostředníkem k uvědomění si těchto krás, k prohloubení citu ke kraji a přírodě. Jeho dílo napomáhá otevírat lidem srdce. Činnost regionálních umělců je tedy pro kraj velmi důležitá a bohužel často opomíjena. Ještě o něco důležitější je možná pro dospívající mládež a mladé lidi, kteří teprve kraj poznávají a jsou otevřenější k vyjadřování svých pocitů třeba pomocí básní. Takový umělec dokáže často nejlépe vznítit zájem o kraj či obec samotnou.

Podle mého názoru má regionální literatura velký výchovně-vzdělávací význam. Je proto důležité, aby se o regionálních osobnostech vyučovalo i na místních školách. Tato práce by mohla sloužit k inspiraci a oživení školního výkladu při výuce českého jazyka a literatury v rodném kraji básníka, neboť je uceleným dokumentem. Jako budoucí pedagožka bych při výuce vyzdvihla básně s tematikou rodného kraje. Prostřednictvím jeho básní s tematikou války a její kritikou, oslavou tehdejšího režimu bych se snažila popsat politickou situaci. Žákům bych na tomto příkladu vysvětlila, co

znamena pro umělce a spisovatele válka, naděje v socialismus a pozdější zklamání z něj. Tím bych popsala problémy, se kterými se potýkala celá generace debutantů. Informací o básníku není ve slovnících a knihách mnoho. Pro práci bylo asi nejdůležitější čerpání materiálů ze soudobého tisku, kam básník publikoval a kde se objevovaly i literární kritiky. Nejhojněji se objevovaly v periodiku *Zájmy Českomoravské vysočiny*, *Studentském časopise* a v *Tvorbě: listu pro kritiku a umění*. Neméně důležitým zdrojem materiálů byl Památník národního písemnictví ve Starých Hradech u Libáně, kde je umístěn velmi rozsáhlý fond Zdeňka Šeřika. Čerpala jsem zde informace především z vyměněné korespondence mezi básníkem a dalšími uznávanými nebo tehdy uznávanými spisovateli. Fond sem umístila básníková manželka. Ta se snažila o to, aby lidé na básníka nezapomněli. V básníkově rodišti dlouho usilovala o vytvoření muzea Zdeňka Šeřika, to se však díky několika sporům s Národním výborem v Popelíně i Okresním národním výborem v Jindřichově Hradci nezrealizovalo. Realizace se nakonec ukázala jako nemožná. Byl by problém především s provozem muzea, zejména s jeho spravováním a vytápěním v zimě. Spisovateli byla na rodný dům pouze dána pamětní deska. Možná by stálo za uvážení otevření pamětní síně básníka třeba na obecním úřadě. Já jako člověk s citovým poutem k Popelínu bych uvítala vytvoření „cesty po básníkových stopách“ Popelínem. Celá realizace by spočívala v umístění informačních tabulí s informacemi o básníku na cesty, kterými básník nejraději chodíval. První tabule by mohla obsahovat nejzákladnější informace o básníku, další by obsahovaly převážně básně vztahující se k Vysočině nebo dokonce ke konkrétnímu místu v Popelíně. Pozitivem této realizace by bylo to, že by si člověk básně rovnou spojil s okolní krajinou a nezůstaly by pouze „uzavřeny“ v knize nebo v síni. Jistě by to ocenili nejen místní občané, ale i turisté. Takovýto způsob seznámení se s básníkem by byl jistě i relativně finančně dostupný. Celkově by se tak mohlo zvýšit povědomí o obci a i její celkový kulturní potenciál.

Zdroje

Primární literatura

- ŠEŘÍK, Zdeněk. *Veselé dívky*. Popelín: nákladem Františka Novotného, 1938.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. *Nepřetržitost*. Praha: Československý spisovatel, 1970. Nová poezie.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. *Rovnováha křídel*. Praha: Československý spisovatel, 1974. České básně.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. *Tiché alarmy*. Praha: Mladá fronta, 1974.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. *Rybničná země: verše na jihočeské motivy*. České Budějovice: Růže, 1975.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. *Zemědým*. Praha: Československý spisovatel, 1977. České básně.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. *Člověk větrolam*. Praha: Československý spisovatel, 1981.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. *S kým spává múza: Verše rozmarné a satirické*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1981.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. *Nedokončená*. Praha: Československý spisovatel, 1986.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. Praha a poesie. *Zájmy Českomoravské vysočiny*. 1939, IX.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. Bílá noc. *Zájmy Českomoravské vysočiny*. 1940, X.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. Skřivánek. *Zájmy Českomoravské vysočiny*. 1940, X.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. Vaše rty a oči. *Studentský časopis*. 1935 - 1936, XV., č. 1.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. Hudba. *Studentský časopis*. 1937 - 1938, XVII., č. 1.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. Plačící skřivan. *Studentský časopis*. 1938 - 1939, XVIII.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. Chlapec v poli. *Studentský časopis*. 1938 - 1939, XVIII.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. Tesknice. *Studentský časopis*. 1939 - 1940, XIX.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. Světlo naděje. *Studentský časopis*. 1939 - 1940, XIX.
- ŠEŘÍK, Zdeněk. Kouzelný vlak. *Studentský časopis*. 1939 - 1940, XIX.
- KŘIKLÁN, J. Jeseň. *Studentský časopis*. 1939 - 1940, XIX.

Archivní dokumenty

Památník národního písemnictví v Praze, fond *Zdeněk Šeřík*, kart. 34/87, korespondence

Sekundární literatura

ANDĚL, Jiří. Sociogeografická regionalizace. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 1996, 85 s. ISBN 8070441127

BÍLEK, Petr. *175 autorů: čeští prozaici, básníci a literární kritici publikující v 70. letech v nakladatelství Československý spisovatel*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1982.

BÍNOVÁ, Jiřina. Regionální literatura ve veřejných knihovnách Středočeského kraje. Kladno: Státní vědecká knihovna, 1989

BLAHYNKA, Milan. *Čeští spisovatelé 20. století: slovníková příručka*. Praha: Československý spisovatel, 1985

FORST, Vladimír. *Slovník české literatury 1970-1981: básníci, prozaici, dramatici, literární vědci a kritici publikující v tomto období*. Praha: Československý spisovatel, 1985

HUDEČKOVÁ, Helena, Michal LOŠŤÁK a Adéla ŠEVČÍKOVÁ. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2006, 189 s. ISBN 978-80-213-1413-9.

KOUBOVÁ, Zdeňka. *Popelín: včera a dnes*. Jindřichův Hradec: Okresní muzeum Jindřichův Hradec, 1988, 94 s.

Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 1. vyd. Praha: BRÁNA, 1995, 549 s. ISBN 80-859-4616-5.

ŠALDA, F. *Šaldův zápisník: 1931-1932*. 2. vyd., v ČS 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1991, 432 s. ISBN 80-202-0283-8.

VAŠÍČKOVÁ, Eva. *Malá galerie autorů Československého spisovatele*. Vyd. 1. Praha: Československý spisovatel, 1989, 388 p. ISBN 80-202-0060-6.

Články v časopisech

PEKÁREK, Václav. K situaci v současné české poezii. *Literární měsíčník*. 1976, č. 5, 38 – 46.

RUMLER, Josef. Lyrik českého naturelu. *Literární měsíčník*. 1982, XI, č. 1, 113 - 114.

BĚLÍČEK, Pavel. Rovnováha básnického obrazu. *Literární měsíčník*. 1976, č. 2, 109 - 110.

RUMLER, Josef. Úsměvná lyrika. *Literární měsíčník*. 1982, č. 5, 120 - 121.

RUMLER, Josef. Lyrikovo finále. *Literární měsíčník*. 1988, č. 1, 123 - 124.

BLAHYNKA, Milan. Alarmující lyrik. *Tvorba: list pro kritiku a umění*. 1974, č. 36, s. 10.

DRBOHLAV, Josef. Překvapení se odkládá. *Tvorba: list pro kritiku a umění, příloha Kmen*. 1982, č. 27.

BÍLEK, Josef. Opožděný debutant. *Listy Jindřichohradecka*. 1999.

Články ve sborníku

BLAHYNKA, Milan. Regionální literatura a kritik. In: LINHARTOVÁ, Věra. *Regionální prvky v literárním textu z didaktického hlediska*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1988, 9 - 11.

MIKULÁŠEK, Alexej a Miloš ZELENKA. K metodologii studia regionální literatury. In: LINHARTOVÁ, Věra. *Regionální prvky v literárním textu z didaktického hlediska*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1988, 35 - 43.

Internetové zdroje

Mapa České republiky s vyznačením obce Popelín [online]. Dostupné z: <http://www.popelin.cz/index.php?p=levy&s=clanky&id=19&idmenu=2&jmenu=Obecn%C3%AD%20%C3%BA%C5%99ad>

Zákon o jednotné soustavě knihoven *Sbírka právních předpisů* [online]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/SBSRV.DLL/sb?DR=SB&CP=1959s053>

Přílohy

Příloha č. 1: Báseň *Vaše rty a oči*

Příloha č. 2: Báseň *Hudba*

Příloha č. 3: Báseň *Plačící skřivan*

Příloha č. 4: Báseň *Chlapec v poli*

Příloha č. 5: Báseň *Tesknice*

Příloha č. 6: Báseň *Světlo naděje*

Příloha č. 7: Báseň *Kouzelný vlak*

Příloha č. 8: Báseň *Jeseň*

Příloha č. 9: Báseň *Nepřetržitost*

Příloha č. 10: Báseň *Výlov Marázu*

Příloha č. 11: Báseň *Svítání u trati*

Příloha č. 12: Báseň *Ravensbrück*

Příloha č. 13: Báseň *Hnědá fuga*

Příloha č. 14: Báseň *Nedokončená*

Příloha č. 1: Báseň *Vaše rty a oči*

Vaše rty a oči

Vaše oči lampy
vlnící spirály
pohledem mě vždycky
dlouze svíraly

Vaše rty dnes ještě
jsou rudé rybízy
k polibkům mě stále
pohledem vybízí

Vaše rty a oči
snad byly zklamány
marno dnes již vzdychat
láska je za námi.

Příloha č. 2: Báseň *Hudba*

Hudba

Sestro bolest tě oněmí
a říkáš je to lež
Znova černými tůněmi
snop světél vysteleš
Sestro upadl tvůj modrý džbán
rozpaky sbíráš v písku
ale tvůj pláč je přerýván
píšťalou vodotrysku

Sestro nabíráš v hloubi rým
prameny hrají v tmách
Hrany vojákům raněným
bubnují na frontách
Sestro tvůj šátek z hedvábí
tak často zaslzený
Mrtvé vojáky přivábí
zpět dívky jejich jmény

Příloha č. 3: Báseň *Plačící skřivan*

Plačící skřivan

Být skřivanem
žhavým i písněmi zpíval bych matce u chalupy
o lásce šumaře tisíckrát prokleté
o žaláři kde nešťastníci úpí
o zklamání jež v trní rozkveté
o lodnicích ztrativších světlo v bouři
o sadaři kterému shnila jablka
o stařenách jež oči k spánku nezamhouří
o vítězích jimž nástroj v rukou umlká

pro všechny hvězdné noci utracené v máji
zpěv hrdliček vábíci děti k hrám
pro neděle jež v dívčích hrdlech rozkvétají

pro prameny důvěrně znící nám
pro rosu na stéblech
chvící se pod přílivem světla
hedvábná oblaka a zlato obilí
pro ódy volnosti jež země dosud nepřeslechla
a pro všechno co jsme si slíbili

být skřivanem
zpíval bych šťasten v žhavém dešti
nad holou hroudou brázd
být skřivanem
jenž cizí srdce nepočeští
být skřivanem
a milovat svou vlast

Nad čistou loukou
kde padla laňka jednou ranou
najdete tu píseň dozpívanou

Příloha č. 4: Báseň *Chlapec v poli*

Chlapec v poli

Košíkem květin je klín země jenž všechno rozdává
vložíš-li do něho hlavu černá v kořenech pláč
a vítr hnízí v něm a vzlyká studená hvězda

Jak když se probouzí v poli mladičkový spáček
na prsou harfu a prapor krvavých ran
a jeho lítost je jak umírající sluka
raněná tmou a stříbrnou šupinou hran

Ústa má vlahá jako večerní luka
když zpívá nešťastným sestrám z laskavých not

Jalovcem voní mez šlehaná plamenem hlíny
a stíny oblak přeletí plaňkový plot

Vítr rve hvězdám vlasy a do noci zazvoní mlýny

Dubnové skřivany plaší cizinec sukovou holí
a ani slova vzdorná ba ani jízlivý smích
nedají chlapci pravdu a láska bolí
a voní tmou z hlubokých lích

Příloha č. 5: Báseň *Tesknice*

Tesknice

Večer u cesty
dal jsem ti tiše žít ó lásko beznadějná
Po nebi pokojně jdou bílá teskná hejna

A přece když jim okno otvírám
a volám – pojd'te zpět
vraťte mi dětskou duši
abych nebyl sám
musí mi odletět

O tobě blouznívám
o tobě lásko bezejmenná
když záblesk stesku ulpívá mi na prstech

Jako když v chrámě bez oken
se modlí krásná žena
zlatě se ztrácí naděje v mých snech

Kdo by se nezachvěl
když v bílých věncích dýmu
oběti volají zoufale o pomoc
Zhasl mi krásný sen
Dívám se do podzimu
zlatými blesky odpovídá noc

A i když srdce mé je krutě bičováno
-Svítá v něm nové ráno -

Příloha č. 6: Báseň *Světlo naděje*

Světlo naděje

Až bude bouřit noc až vichřicí hvězd zmoknu
až budu jednou cítit potřebu tvých slov
jak smec příkradu se matko k tvému oknu
ke světlu naděje a pod rodinný krov

přijdu si pro víru pro sladkou závrať štěstí
růžovou důvěru všech věcí které znám
a bude bouřit noc až čas mne znova přelstí
vím kde je světélko kde bědu nepotkám

Příloha č. 7: Báseň *Kouzelný vlak*

Kouzelný vlak

Dobrou noc mé dítě
A mamčiná ruka za záclonou
blýskavou lampu zhasíná
Dobrou noc mé dítě
Tma dávno dýchá za květinu vonnou
v keřích už vítr usíná

Spí ticho v ložnici
jen noční motýli na lampě ještě blekotají
kuchyňské hodiny desátou odbijí
Dívám se do oken Milenci tonou v kraji
pod velkou nazlátlou nebeskou hostí

vy spíte maminko já opět mládím přimámený
jsem zas tím dítětem jež k noci usedá
své mládí volávám zas nejhezčími jmény
slunce a zahrádka slunce a reseda
proč pak jsi brávala na moji úzkost zřetel
úžasná něha slov se rodí v dlani mé
vlak dětství odjíždí má okna plná světél
kouzelné vozy dní za něž se modlíme
a každá vzpomínka je jedna sladká víla
kytice příhod mne tichostí posněží
snil bych rád prudký sen můj dech se spánku spílá
dvanáctou odhrály hodiny na věži
Fanouši Fanouši

Dobrou noc mé dítě
A maminčina ruka za záclonou
blyskavou lampu zhasíná
Dobrou noc mé dítě
Tma dávno dýchá na květinu vonnou
v keřích už vítr usíná

Příloha č. 8: Báseň *Jeseň*

Jeseň

V zrcadle mlhy slunce mdlé
dolévá poslední číš vína
strom propil listí nazlátlé
s potulným větrem u včelína

stříbrné prsty deště nám
zas na skle hrají kratochvíle
je blíže k smutným modlitbám
za zem a dušičky bílé

na které klade ústa mráz
jenž pálí na vinicích žaly
v té marné kráse která děsí nás
když jsme se slunce nedočkali

Příloha č. 9: Báseň *Nepřetržitost*

Šel do vsi po strništi brontosaurus
neklamně znamená
že podzim zase jednou
vyhyne po bronzu?
Vyhyne aby přežil jak jazyk Ilyrů
v horalských krasavicích za Tiranou
a trnul jim jak trnka na patře?

Neválčí dosud ryby s punskou přílbou
Na dně mořských hlubin?

Bizoní skála vrací pulsy moře

Příloha č. 10: Báseň *Výlov Marázu*

Výlov Marázu

Svlékáme štiky ze stříbrných šupin
a cesty do vsi sypem perletí
Kačeny z Marázu pak prudce vyletí
a racek posvítí si křídlem na Palupín

Anebo pro snímek si letí nad Strmilov
To vždycky takhle v září vyvádí
ten křikloun chytající nebe do kádí
- a na Marázu právě začal výlov

Rybáři na povel a v kruhu – lovčí hrstka
táhnou síť v níž se na sta sluncí mrská
pod tíhou skřípe věkovitá hráz

Jsou při tom s námi jistě všichni bozi
plní se putny bečky sudy vozy
-poslední kachna letí přes Maráz

Příloha č. 11: Báseň *Svítání u trati*

Svítání u trati

Slunce už prošlo dělohou
divizny mezi kolejemi
Jak hrdelní výkřik
znělo to zemí

Na hradle lampář lampu vyměnil
a v onom tichu jako při porodu
dělnický vláček do stanice vjel:
-Ospalci levou Svítá v kosí ódu

Příloha č. 12: Báseň *Ravensbrück*

Na hromadu hod'te
prstýnky a lžičky
do plynových komor rychle
krásné židovičky

Odhod'te své paruky a rtěnky
naděje sny předsevzetí
je prý říše věčných radovánek
-snad ta Třetí?

Než jako dým proletíte
náručí svých vlastních matek
zpívejte si přitom žalmy
o vraždění nevinátek

Příloha č. 13: Báseň *Hnědá fuga*

Hnědá fuga

V tvář světa zadřely se šípky
i koncentráky...

Vavřínem z ostnatého drátu
a kouřem z krematoria
věnčili samu smrt...
Rděla se nacistická Panna Maria

Na hrdle hrozen vztekliny
i smrt nevěsta potratí
Ó děti zašantročené už v lůně matek
sekyra sama jde si pro katy

Příloha č. 14: Báseň *Nedokončená*

Nedokončená

Kraj – jen jsem stanul na Buku –
na krk mi věnec lesů pověsil
V dálce si Javořice pokuřuje z čibuku
a od hřbitova voní devětsil

Už cestou do vsi zdravím děti: Salus!
a lokám zmlazující vůni jabloní
Bengálem jara praská každá haluz
o zázrak v slunci pupen žadoní

Kde je má vážnost? – S prameny té země
v tanec mne strhnou hůrky větrné
rodáci náves písně – nikdo nezapře mne
duše si v bouři zavýskne i zatrne

Hvízdají dálky na příjezd a na odjezd
-já mezi dvěma hvizdy vždy se převtělím –
v očích dým jeřábů těch křižníků všech cest
dál svádím bitvy o svůj Popelín